

ZPRÁVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

ŘÍJEN-PROSINEC 2019

ODKRYTÍ STUDNY NA HORNÍM NÁMĚSTÍ

Archeologové a spolupracovníci Muzea Komenského v Přerově navázali počátkem října 2019 na I. etapu archeologického výzkumu v prostoru mezi starými lípami na Horním náměstí v Přerově, kde se v minulosti nacházela studna. Statutární město Přerov plánuje do budoucna nahradit přestárle lípy novou výsadbou a celkově upravit tuto část veřejného prostoru.

Zdeněk Schenk

V rámci I. etapy archeologického výzkumu se podařilo na základě archeologického materiálu nalezeného v zásepu výkopu, do kterého byla vyzděna konstrukce studny, přibližně určit dobu její výstavby. Nejmladší nálezy zlomků glazované kuchyňské keramiky a fragment pozdně gotických reliéfně zdobených komorových kachlů nám umožňují stanovit období jejího vzniku v první třetině 16. století, kdy město Přerov vlastnil jeden z nejmocnějších mužů v Českém království Vilém z Pernštejna. Právě s jeho postavou je spojena obnova města poničeného husitskými válkami. Starší předchůdce této studny v prostoru Horního náměstí ovšem není vyloučen. Zásobování vodou bylo pro obyvatele přerovského "Kopce" dnešního Horního náměstí důležité již před několika stáletími, o čemž nám vypovídají písemné prameny.

4. října 2019 bylo v souvislosti s plánovaným 3D laserovým skenováním konstrukce pozdně gotické studny přikročeno k jejímu odkrytí. Nejprve byla uvolněna a odsunuta jedna z osmi maloformátových betonových desek tvořících záklop studny. Na tento okamžik bez nadřadky čekalo několik generací Přerovanů. Odbornou i laickou veřejnost zajímala odpověď zejména na tyto otázky:

Bude studna zasypaná? V jakém stavu bude její zděná konstrukce. Jaké dosahuje hloubky? Co ukrývá dno studny? Již první pohled do nitra studny předčil očekávání celého realizačního týmu. Studna byla našimi předky ušetřena zasypaní a její stavební konstrukce, pečlivě vyzděná z místního sladkovodního vápence – travertinu, zůstala i po několika stáletích zachována ve velmi dobrém technickém stavu. Pod námi se otevřela hlubina a dole stojatá hladina vody, v níž se pitoreskně zrcadlily překvapené tváře přítomných nahlízejících přes horní hranu obrubně. Tajemství bylo odkryto za účasti zástupců Statutárního města Přerova a médií.

Tajemný pohled do studny po 120 letech

Následným odborným měřením za pomoci přístroje 3D laser skener značky Leica BLK360 byly zjištěny tyto údaje. Vnitřní průměr konstrukce studny činí necelých 1,8 m. Hladina vody se nachází v nadmořské výšce 209,16 m, tedy 11,47 m od úrovně současného povrchu. Ve studni je přibližně 2,5 m vysoký sloupec vody. Dno se nachází v hloubce přibližně 14 m. Tento údaj bude ovšem v průběhu následné II. etapy výzkumu upřesněn. Měření 3D laserovým skenerem prováděl Mgr. František Kuda, Ph.D. z Ústavu geoniky AV ČR, v.v.i., Oddělení environmentální geografie, pobočka Brno s kolegy Mgr. Boleslavem Bártou a Mgr. Karlem Kněžínkem z Oddělení hydrologie Českého hydrometeorologického ústavu, pobočky v Brně.

Členové vědeckého týmu provádějící 3D laserové skenování studny: František Kuda, Karel Kněžínek a Boleslav Bárta

Dle Františka Kudy slouží technologie pozemního laserového skenování k automatickému zaměřování značného množství bodů s vysokou přesností a hustotou v relativně krátkém čase. Skener při měření vysílá a přijímá laserový paprsek, který snímá polohu objektů ve svém viditelném okolí pomocí centimetrové až milimetrové sítě bodů. Výsledkem je tzv. mračno bodů – řádově miliony záznamů 3D souřadnic $[X,Y,Z]$, které při zobrazení v počítači vytváří díky značné hustotě naměřených údajů velmi reálný 3D model.

3D náhled konstrukce studny a její okolí

Archeologický výzkum studny na Horním náměstí bude pokračovat průzkumem jejího dna. Na základě výsledků výzkumu a v souvislosti s plánovanou úpravou prostranství a výsadbou nových lip se nabízí možnost historicky doloženou a archeologicky potvrzenou studnu v budoucnu vhodným způsobem prezentovat, což by nepochybně přispělo k výraznémuoživení veřejného prostoru Horního náměstí nejen pro Přerovany, ale pro všechny návštěvníky historického centra. Obnovení studny, která ani po staletích nevyschla má obzvláště v dnešní době symbolický význam. Je znamením života, které je potřeba zachovat a chránit pro naši i budoucí generace.

Před 75 lety bojovali Přerované v Karpatech za osvobození vlasti

V pátek 8. září 1944 začala na rozhraní okresů Krosno a Sanok v dnešním jihovýchodním Polsku tzv. karpatsko-dukelská operace, jejímž cílem byla pomoc protifašistickému povstání na Slovensku. Do ofenzívy se zapojil i 1. čs. armádní sbor v Sovětském svazu, jenž byl největší formací naší zahraniční armády za 2. světové války.

Petr Sehnálek

Pro československé vojáky měla operace přímo symbolický význam, protože měli v několika málo dnech vstoupit na území předválečné republiky. Hranice vlasti byla sice vzdálena pouhých 30 kilometrů, ale boj se nevyvíjel tak, jak naplánovaly štáby, takže českoslovenští stejně jako sovětsí vojáci museli v těžkém terénu a za nepříznivého počasí projít čtyřtýdenním martyriem vyčerpávajících útoků na silně opevněná obranná pásma, než se 6. října probodovali až přímo k Dukelskému průsmyku a překročili hranice. Této největší vojenské operace našich pozemních jednotek za 2. světové války se účastnili také Přerované. Jednalo se o důstojníky předválečné armády, kteří po okupaci odešli do zahraničí, aby v exilové armádě bojovali za osvobození země. Po dobrodružném útěku z protektorátu se přihlásili k nově formované čs. armádě ve Francii, po jejíž porážce v červnu 1940 absolvovali dramatickou evakuaci do Velké Británie. Na jaře 1944 se pak dobrovolně přihlásili na východní frontu, aby posílili vznikající armádní sbor, který trpěl nedostatkem velitelů.

František Vrána se narodil v Přerově 27. ledna 1914 v domě č.p. 1775 v Čechově

ulici. Jeho otec, jenž byl v Přerově cestářem, se později přestěhoval s rodinou do Brna, kde František vystudoval stavební průmyslovku. Po nástupu prezenční služby byl jako maturant zařazen do školy záložních důstojníků, posléze se rozhodl přímo pro kariéru vojáka z povolání a absolvoval dvouletou důstojnickou akademii v Hranicích, kde byl v roce 1937 slavnostně vyřazen jako poručík dělostřelectva.

Nadporučík František Vrána na snímku s manželkou Hildou v době pobytu ve Velké Británii

Po okupaci se již v květnu 1939 rozhodl utéct za hranice, aby mohl bojovat proti Němcům za osvobození vlasti. Přes Polsko a Švédsko se dostal do Velké Británie, odkud po vypuknutí 2. světové války odešel do Francie k 1. čs. pěší divizi. V létě 1940 uniká z poražené země zpět do Velké Británie, kde je zařazen k dělostřeleckému pluku 1. čs. smíšené brigády. V rámci reorganizace brigády na tankový svazek Vrána, povýšený mezitím na nadporučíka absolvoval specializované kurzy, zaměřené na problematiku obrněné techniky. Ve velké Británii se Vrána také oženil a v květnu 1944 mu manželka Hilda porodila dceru Věru. Krátce poté však František Vrána Velkou

Británii opouští, neboť jako dobrovolník odchází na východní frontu, aby posílil nově budovaný 1. čs. armádní sbor.

Transport téměř stovky důstojníků dorazil na frontu v prvních dnech karpatsko-dukelské operace a npor. Vrána byl 9. září přidělen k 1. čs. samostatné tankové brigádě. Ta v té době procházela ještě výstavbou a neměla plný počet techniky, proto byl Vrána zpočátku zařazen ke štábu. Brzy byl převelen k 1. tankovému praporu, jehož vedení převzal 25. září. V tu dobu se naši tankisté snažili prorazit pěchotě cestu silnou německou obranou jen pár kilometrů před státní hranicí. Jeden z takovýchto těžkých útoků proběhl 30. září u obce Zyndranowa. První z opěrných bojů německé obrany se Čechoslovákům podařilo dobýt, ale druhý se kvůli silné palbě, rozmoklému terénu a výpadku spojení obsadit nepodařilo. Proto npor. Vrána odjel na velitelství brigády obnovit spojení, ale v husté mlze řidič ztratil směr a jeho tank T-34/76 se dostal do palby německé protitankové jednotky a byl zasažen. Osádka rychle opustila stroj a chtěla ustoupit do vlastních linií, ale ocitla se v obklíčení. František Vrána byl těžce postřelen do nohou a v beznadějně situaci odpálil při přiblížení Němců ruční granát, načež zahynul. Zbylí čtyři členové osádky byli zajati a třem z nich se válku podařilo přežít. Za své hrdinství byl Vrána in memoriam povýšen do hodnosti kapitána a také dekorován vyznamenáními, z nichž nejvyšším se v roce 1969 stala Zlatá hvězda hrdiny ČSSR. Zajímavé je, že toto vyznamenání nemohlo být v době udělení předáno rodině, jež žila ve Velké Británii, a Vránova dcera Vera Ogle ji převzala až v roce 2012 poté, co se při třízení matčiny pozůstalosti dozvěděla o osudech svého otce. V Přerově Vránovu památku dodnes připomíná pamětní deska na rodném domě

(odhalená v říjnu roku 1984 u příležitosti 40. výročí vstupu 1. čs. armádního sboru na československé území) a v místě někdejších bojů pak jeho busta v tzv. aleji hrdinů na čestném pohřebišti Dukelského památníku u Vyšného Komárníku. Dalším Přerovanem, jehož osud poznamenala karpatsko-dukelská operace, byl **Jan Němec**, jehož bratr a otec byli v květnu 1942 v protektorátu popraveni za odbojovou činnost. Také Jan Němec se ve Velké Británii oženil a na jaře 1944 se přihlásil dobrovolně k čs. vojenské jednotce v SSSR. Po příchodu k 1. čs. armádnímu sboru byl kapitán Němec zařazen 11. září 1944 k 3. čs. samostatné brigádě. Na frontě pak převzal velení úderního praporu samopalníků, který vedl v bojích o město Dukla, jež představovalo strategickou silniční křižovatku. Poté byl jako kvalifikovaný štábní důstojník převelen k velitelství 1. čs. samostatné brigády generála Jaroslava Vedrala – Sázavského.

Velitelství 1. čs. brigády 6. října 1944 na československé hranici; uprostřed ve světlém plášti generál Vedral – Sázavský, vlevo od něj kapitán Jan Němec

Památného dne 6. října 1944, kdy Čechoslováci konečně překonali československo-polské hranice, se Jan Němec nacházel ve velitelské skupině, jež

postupovala hned za čelními jednotkami. Jako přednosta operačního oddělení, tedy „pravá ruka“ velitele brigády, cestoval v generálově voze, který bohužel narazil pár desítek metrů za hranicemi na protitankovou minu. Výbuch zabil velitele brigády, jenž se stal jediným československým generálem padlým za 2. světové války, a ostatní pasažéry těžce zranil, mezi nimi i Jana Němce, který se musel léčit několik měsíců a na frontu se již nevrátil.

Dalším přerovským důstojníkem, jenž přišel v září 1944 na východní frontu, byl poručík **Eduard Netardus**, zařazený k 1. čs. tankové brigádě na post styčného důstojníka mezi štábem brigády a sboru. Den, kdy se českoslovenští vojáci probili na území Slovenska, byl pro něj radostný dvojnásob, protože oslavil 36. narozeniny. Eduard Netardus přežil dvouměsíční tvrdé boje v Karpatech nakonec bez úhony, ale osud na něj čekal na samém konci války. Při osvobození Ostravska byl 28. dubna 1945 těžce zraněn do nohy, přičemž mu nakonec musela být nad kolenem amputována. Za svou činnost obdržel dva válečné kříže, medaili za chrabrost a po válce také sovětský řád Rudé hvězdy.

S Přerovem byl spjatý, byť nebyl rodákem, také štábní kapitán **František Fajtl**, jenž se na východní frontu vydal s celým kontingentem letců československých perutí RAF, aby zde vytvořili novou čs. leteckou jednotku. Fajtl, jenž sloužil od podzimu 1938 na letišti v Henčlově, předával zdejší letiště 15. března 1939 německým okupantům a z Přerova v létě 1939 odcházel za hranice, tak válečná anabáze po Francii a Velké Británii zavedla ještě i do SSSR, kde stanul v čele leteckého pluku. Dne 17. září 1944 21 letounů 1. čs. samostatného stíhacího pluku pod jeho velením odletělo na pomoc slovenským povstalcům.

Tehdejší poručík František Fajtl (druhý zleva) v březnu 1939 v Přerově

Na Slovensku Fajtlůvi piloti uskutečnili 573 bojových letů a do 25. října zničili 11 letadel na zemi, 90 aut s nákladem, 6 dělostřeleckých baterií, 3 obrněná vozidla, 7 lokomotiv a vagónů, 2 sklady munice a jedno velitelské stanoviště. Během vzdušných soubojů sestřelili devět svých protivníků, dalších 5 „poslali k zemi“ pravděpodobně a dalších 5 poškodili. Role Fajtlůva pluku na Slovensku byla zásadní, neboť letci dokázali eliminovat německou vzdušnou převahu a velmi účinně podporovat pozemní síly povstalců v boji se silnějším a zkušenějším protivníkem.

Chtěli byste vědět více?

Podrobnější informace nejen o výše zmiňovaných přerovských hrdinech, ale také o tom, jak se chovali obyvatelé Přerova v posledním roce války, jak žili, čemu čelili a v co doufali a věřili, se dozvíte na zajímavém obrazovém materiálem doprovázené přednášce **Přerované ve válečném roce 1944** historika Muzea Komenského v Přerově, znalce a milovníka regionální historie Mgr. Petra Sehnálka.

Přednáška se uskuteční v úterý **15. října 2019 v 17. 00** v Rytířském sále Korvinského domu (Horní náměstí 31, Přerov).

Vstupné na přednášku činí 10Kč.

Houbařská sezóna je v plném proudu!

O důvod víc využívat pohostinství Houbařských pondělků Ornis

Houbařské pondělky již patří k tradičním akcím pořádaným každoročně na půdě Ornisu. Schází se zde nejen praktičtí houbaři, ale i ti pokročilejší, kteří mají zájem o prohloubení svých vědomostí. Hlavní náplň tohoto setkání je tematická přednáška zaměřena na současnou situaci růstu hub v lesích nejen kolem Přerova. Na každé akci je k vidění i výstava právě rostoucích druhů hub, občas můžeme ochutnat i nějakou tu houbovou pochutinu.

Jiří Polčák

V letošním roce jsme zorganizovali již tři pondělky, kterých se zúčastnilo celkem 56 houbařů z Přerovska i ze vzdálenějších koutů Moravy. První akce proběhla 6. května a byla zaměřena na jarní houby. Na výstavě bylo k vidění celkem 42 druhů hub z okolí Přerova. Z těch vzácnějších je možno jmenovat baňku velkokališnou. Jedná se o vřeckovýtrusou houbu rostoucí jen na malém počtu lokalit v ČR. Na Přerovsku roste pouze na jediné lokalitě a to ještě ne každým rokem. Jde o druh uvedený v Červeném seznamu hub ČR. Návštěvníci mohli obdivovat i velké plodnice ucháček obrovských. Bohužel nebyl k vidění žádný druh smržů, letos prostě nerostli. Z Beskyd byla donesena vzácná šťavnatka březnovka, která vytváří plodnice časně na jaře, většinou po odtání sněhové pokrývky. Tento druh je v mnoha Evropských zemích zákonem chráněný, u nás je uveden v Červeném seznamu, stejně jako drobná vřeckovýtrusá houbu ušíčko černavé rostoucí ve stejnou dobu v horských smrčinách. Vzácnou dřevokaznou houbu houževnatec pohárovitý si mohli účastníci prohlédnout a nafotit přímo v areálu

Houževnatec pohárovitý

Ornisu; vyrostla nám na padlém kmenu topolu.

Druhé houbařské pondělí bylo naplánováno na 1. července. Bohužel v ten den proběhla Přerovem silná průtrž mračen spojená s vichřicí, přesto přišlo 12 skalních účastníků, kteří si nenechali ujít přednášku o jedlých houbách. Na výstavě bylo k vidění celkem 51 druhů hub. Převažovaly houby hřibovité, vystavena byla i pestrá paleta holubinek. K těm nejvzácnějším patřil hřib rubínový, nalezený v městském parku Michalov. Jen kousek od areálu ornitologické stanice bylo nalezeno několik plodnic méně známé lupenaté houby kukmáku bělovlnného. Plodnice tohoto druhu rostou na tlejícím dřevě listnáčů, nejprve ve formě vajíčka, z kterého se po prasknutí obalu „vyklube“ nádherná bílá plodnice jako by s hedvábnou pokožkou klobouku.

Kukmák bělovlnný

Poslední houbařský pondělek proběhl 2. září. Tentokrát byla přednáška zaměřena na vzácné houby jedlin v Beskydech a k tomu směřovala i výstava hub, kdy bylo během víkendu nasbíráno spoustu zajímavých druhů rostoucích pod jedlemi. Jedlové porosty jsou v rámci ČR poměrně vzácnou záležitostí – možná proto bylo několik druhů hub mykorrhizně vázaných právě na tuto dřevinu nalezeno v rámci ČR pouze v Beskydech a Javorníkách. Vůbec poprvé byl vystaven v ČR hřib zavalitý, který roste pouze na 2 místech na východě Moravy. Tento druh je velmi vzácný v celé střední Evropě.

Z vystavených plodnic byly zhotoveny exikáty a budou předány jako dokladový materiál do Zemského muzea v Brně.

spolku v Přerově, kteří aktivně spolupracují na všech akcích.

S letošní houbařskou sezonou mohou být houbaři i mykologové velmi spokojeni, houby nakonec rostly i přes počáteční sucho na většině území ČR hojně. Svědčí o tom i výrazně zvýšený počet houbařů, kteří přinášejí své úlovky do poraden. Jak to dopadlo s houbařskou poradnou u nás o tom až v dalším vydání našeho zpravodaje, neboť houbařská sezóna ještě rozhodně nekončí.

Z dalších vzácných hřibovitých hub byl vystaven hřib Moserův a hřib šedorůžový, rovněž známý pouze z Beskyd. Nechyběl ani hřib satan dovezený z tradiční lokality u Štamberka. Většina houbařů mohla poprvé vidět i stročkovce kyjovité, rostoucí v horských jedlinách nebo vzácný kotrč Němcův, rostoucí výhradně na kořenech starých jedlí. Celkem bylo vystaveno více než 120 druhů. Za pomoc při sběru hub na výstavy děkuji Yvoně Janotové, Robertu Pecháčkovi a Radku Panáčkovi, členům mykologického

500 LET OLOMOUCKÉHO ORLOJE

Muzeum Komenského v Přerově se stalo partnerem a spolupracovníkem velké a rozsáhlé výstavy k pětisetletému výročí první písemné zmínky o olomouckém orloji, která se uskuteční od 4. října 2019 do 5. ledna 2020 ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. Ředitel přerovského muzea Radim Himmler tuto výstavu připravil jako hlavní kurátor a autorsky zpracoval i doprovodnou publikaci k výstavě. K této události rovněž zpravodaji odpověděl na několik otázek.

Kristina Sehnálková (KS): Můžeš nám hned v úvodu objasnit, jak nápad uspořádat výstavu vlastně vznikl?

Radim Himmler (RH): Důvodů bylo několik. Samotné pětisetleté výročí od první písemné zmínky je natolik magické, že se uspořádání reprezentativní výstavy k orloji vysloveně nabízelo. Dále je to kulturně historický význam dochovaného souboru předmětů dokládajících různé etapy olomouckého orloje. Tento soubor trojrozměrných předmětů z Vlastivědného muzea, ale i výtvarných a archivních v Muzea umění Olomouc a Státního okresního archivu v Olomouci, patří svým bohatstvím v kontextu evropských orlojů k unikátům. Posledním impulsem byla iniciativa Českého spolku horologického – spolku, který se zabývá historií hodinářství a zvláště orlojů a na jehož seminářích a diskusním fóru došlo v posledních letech i díky zapojení počítačových technologií k řadě dílčích odborných zpřesnění i nových objevů k problematice orlojů.

(KS): Co ze zmíněného sbírkového fondu jste na výstavě uplatnili, respektive na co opravdu zajímavého byste chtěl návštěvníky výstavy nalákat?

(RH): Vybrat z celkového počtu téměř 200 předmětů dokumentujících více než půltisícileté období historie této technické a umělecké památky vystavené v největším sále sv. Kláry s plochou 478 m² není snadné. K nejpozoruhodnějším exponátům bude patřit rekonstrukce číselníkové části orloje z roku 1746 se složeným ukazovacím soukolím astronomického číselníku včetně unikátního Fabriciova astrolábu, dále vzácně dochovaná kalendářní deska na léta 1746–1847 nebo soubor pohyblivých figur z pseudogotické přestavby orloje v roce 1898. K vidění budou i malířské návrhy i realizace z dílen významných malířů jako byli Jan Kryštof Handke, Richard Bitterlich, Jano Köhler či Karel Svolinský.

(KS) Co tě vlastně na orloji tolik fascinuje?

(RH): Je to zejména jeho dlouhé trvání, kdy svou existencí provázel mnoho generací před námi. Nejen že je pamětníkem starých časů, ale ty časy samozřej-

Střelecký terč z roku 1895 s pohledem na orloj před pseudogotickou rekonstrukcí, Moritz Knopp, olej na dřevě, 120 x 120,5 cm, Vlastivědné muzeum v Olomouci, O 2461

mě i měřil a ukazoval další astronomické jevy. Takže to není jen pasivní účastník historie, ale funkční časostrůjce. Dále je to jeho komplexnost, která zahrnuje stránky technické, mechanické, astronomické, stavební, sochařské, malířské, hudební. Je to to takový Gesamtkunstwerk. Zajímavé je také zjišťovat analogie, shody a odlišnosti s dalšími členy rodiny evropských orlojů, kterých bylo kolem 50. Díky internetu i akademické prostupnosti dnes máme mnohem lepší přístup k informacím, než před 35 lety, kdy se rozsáhlá a objevná výstava o orloji konala naposled.

(KS) Pojdme se nyní pobavit o tom, co všechno obnášela spolupráce Muzea Komenského na výstavě?

(RH): Dohoda o spolupráci s Vlastivědným muzeem spočívala v zajištění celé řady odborných úkolů. Jejich zvládnutí vyplývalo z mé zkušenosti bývalého kurátora sbírky historických hodin Vlastivědného muzea, kdy jsem se mohl se souborem artefaktů k historii orloje důkladně seznámit, i z pokračujícího odborného zájmu o historii časoměrných přístrojů a historii hodinářství ať už v roli správce podsbírký Chronometrie Muzea Komenského v Přerově nebo člena a redaktora zpravodaje Společnost přátel starožitných hodin. Spolupráce obnášela mnoho úkolů. Od přípravy ideového konceptu, rámcového rozpočtu a harmonogramu výstavy uplynul více než rok a půl. Kontinuálně již z dřívějška běžel pramenný výzkum k výstavě kromě VMO zejména ze zdrojů Muzea umění Olomouc a Státního okresního archivu v Olomouci. První přípravné práce začaly před koncem loňského roku, kdy bylo potřeba dodat podklady k žádostem o dotace. Samotné odborné přípravy výstavy trvaly asi posledního půl roku. Zpracovávaly se

odborný scénář výstavy včetně podrobného seznamu exponátů, textové a obrazové podklady pro výstavní panely, textové podklady pro výstavní popisky. Časově nejnáročnější byly souběžné práce na doprovodné publikaci k výstavě nazvané Olomoucký orloj v obrazech a faktech, která má 104 stran a obsahuje 175 vyobrazení. V rámci propagace probíhalo také dodávání podkladů (bannery, plakáty, pozvánky, letáky či tiskové zprávy) i k dramaturgii vernisáže. Po zahájení výstavy bude probíhat průběžná podpora výstavy formou přednášek a komentovaných prohlídek.

(KS) Říká se, že nevstoupíš dvakrát do stejné řeky. Jak se ti tedy se staronovými kolegy z Olomouce spolupracovalo?

(RH): Byla to rozhodně zajímavá zkušenost. Jsem rád, že s mým někdejšími působišťem nedošlo k zprětrhání vztahů, jak se to někdy stává, ale naopak s bývalými i nově příšlými kolegy byla velmi vstřícná a nápomocná kooperace. Rozvíjení této spolupráce si velmi vážím a vzhledem k postavení Vlastivědného muzea mezi krajskými muzejními institucemi i vzhledem ke kvalitě jeho sbírkového fondu a úrovni odborné činnosti tamních pracovníků ji považuji za prestižní. Současně jsem si také často uvědomoval silné stránky našeho přerovského muzea, hlavně pracovitost, obětavost a spolehlivost mých současných kolegů.

(KS) A co „doma“? Myslíš si, že se rovněž v Přerově problematika hodin (respektive časoměrných přístrojů obecně) nezanedbává?

(RH): Určitě ne. Aktuálně probíhá zajímavá výstava Hodiny ze Schwarzwald, která prezentuje výběr z unikátní sou-

soukromé sbírky dřevěných a lidových hodin Miloše Klikara z Prahy. Před několika lety se konala ve spolupráci s Městskou knihovnou v Lipníku nad Bečvou výstava Tikající krása. Ale i po akviziční stránce se podsběrka Chronometrie postupně rozvíjí a v posledních letech došlo k zajímavým přírůstkům, například k získání tří věžních hodinových strojů.

(KS) Děkuji za rozhovor. Závěrem nezbyvá, než popřát nejen tobě, ale celému realizačnímu týmu, aby úsilí, spojené s přípravou výstavy bylo korunováno spokojenými návštěvníky!

Je falšování potravin fenoménem dneška?

Poslední doprovodná akce k výstavě „Šejdiři a šizuňkové: historie falšování potravin“ se uskuteční v úterý 22. října 2019 v Korvinském domě (Horní náměstí 31).

Touto akcí je přednáška RNDr. Mirjany Koláčkové, která se fenoménem dnešního falšování potravin dlouhodobě zabývala v rámci svého pracoviště ve Státním veterinárním ústavu Olomouc.

Její říjnová přednáška objasňuje, co je to falšování, v čem spočívá nebezpečnost falšování, kdy představuje zdravotní riziko a kdy se jedná „pouze“ o finanční újmu. Věnuje se rovněž způsobům ochrany zájmů spotřebitele a možnostmi, které spotřebitel při výběru produktů (potravin) má. Vymezuje také rizikové produkty (potraviny) a analyzuje jejich nejčastější způsoby falšování. Zapomenuto není ani na nastínění charakteristiky laboratorních metod používaných k odhalení falšování.

Začátek přednášky je v 17 hodin, vstupné 10 Kč.

Poslední doprovodná akce k výstavě
„Šejdiři a šizuňkové: historie falšování potravin“

FALŠOVÁNÍ POTRAVIN

fenomén dneška?

22. 10. 2019
od 17 hodin v Korvinském domě
(Horní náměstí 31)

Přednáší RNDr. Mirjana Koláčková, která se fenoménem falšování potravin dlouhodobě zabývala v rámci svého pracoviště ve Státním veterinárním ústavu Olomouc.

Přednáška objasňuje, co je to falšování, v čem spočívá nebezpečnost falšování, kdy představuje zdravotní riziko a kdy se jedná „pouze“ o finanční újmu. Vymezuje rizikové produkty (potraviny) a analyzuje jejich nejčastější způsoby falšování. Zabývá se také způsoby ochrany zájmů spotřebitele a možnostmi, které spotřebitel při výběru produktů (potravin) má.

vstupné 10 Kč

Rákosník pokřovný – čtvrté zjištění v Česku

Kroužkovatel, který chytá ptáky, v drtivé většině kroužkuje mu důvěrně známé druhy ptáků. Čas od času se objeví něco výjimečného – a čas od času se objeví něco jako „životní úlovek“.

Josef Chytil

Tento čas u mne právě nastal dne 9. září 2019, kdy v sítích na Červenohorském sedle uvízl rákosník pokřovný (*Acrocephalus dumetorum*). Lépe řečeno, rákosník byl vlastně lapen do podběráku u světla, které slouží k přilákání nočních migrantů. Pokud takový druh dostane do ruky člověk, kterému už rukama prošly tisíce rákosníků obecných a zpěvných, tak mu na křídle hned přijde něco zvláštního. Jde především o formuli křídla (zjednodušeně řečeno – jedná se o poměr délky jednotlivých per v křídle). U řady tzv. UHP druhů (Univerzální Hnědý Pták) jde o zásadní určovací znak. Samozřejmě mimo zpěvu, který mají tyto ptáci zcela odlišný, ale až na nepatrné výjimky vám ptáci v ruce nezaspívají a nezazpívají...

Takže po zjištění, že máme v ruce skutečně něco jiného, nastalo určování. Původní určení jedince jako rákosníka plavého (také pořádný „špek“) ale vyloučila jak zmíněná formule křídla (vrchol křídla 3. a 4. letka, 2. letka je od vrcholu křídla 6 mm, zářez na ní je velmi hluboko, až pod úroveň ručních letek), také délka křídla 64 mm a především celkové zbarvení. Rákosník byl odchycen ve 22:30, ale pro odebrání veškerých biometrických údajů a pořízení dokumentačních fotografií byl v pytlíku až do rána.

Rákosník pokřovný hnízdí převážně v křovinatých biotopech severovýchodní Evropy (Finsko, Pobaltí), a dále po jižním okraji ruského boreálu až po střední Sibiř (řeka Lena, pohoří Altaj). Zimuje na indickém subkontinentu.

V Česku byl druh zjištěn zatím pouze 3x. Ve všech případech šlo o odchycené ptáky, a sice v letech 2014, 2015 a 2016. Je pravděpodobné, že naším územím protahuje častěji, ale jeho determinace v terénu je extrémně obtížná. I to je důvodem, proč se všechna dosavadní zjištění v Česku týkala odchycených ptáků, kde je podrobné prozkoumání chyceného jedince daleko jednodušší, nehledě na stále preciznější určovací pomůcky.

Středověké „Pompeje“ dolního Pobečví

Seznamte se s novými archeologickými objevy na hradě Helfštýně

Od podzimu roku 2017 probíhají na hradě Helfštýn rozsáhlé stavební práce v souvislosti s realizací záchrany a zpřístupnění hradního paláce. Souběžně se stavbou je prováděn záchranný archeologický výzkum, který doposud přinesl řadu nových zajímavých archeologických situací a velké množství movitých archeologických nálezů. O jeho průběhu seznamujeme čtenáře průběžně i na těchto stránkách.

Zdeněk Schenk

V roce 2017 a 2018 se výzkum soustředil na dokumentaci pozitivních archeologických situací odkrytých v prostoru západního parkánu, v místě tzv. „hřbitova“ a na ploše palácového nádvoří, kde probíhaly stavební práce v souvislosti se statickým zajištěním parkánové zdi a hlavní hradby.

V červenci a srpnu 2019 probíhal archeologický výzkum v jednotlivých místnostech hradního paláce, kde pracovníci firmy Hochtief odstranili konstrukci betonových podlah z 80. let 20. století a společně s přerovskými archaeology postupně snižovali svrchní terénní vyrovnávky pod jejich úroveň. Ty byly tvořeny především stavební suti (lomový kámen, cihly, malta), kterou byly zasypány klenby suterénu paláce. Během postupného snižování došlo k zachycení korun zdí starších stavebních konstrukcí. Jde především o průběh hlavní hradební zdi, která ohrazovala hradní jádro Helfštýna. K ní byly během staletí postupně přistavěny jednotlivé objekty na palácovém nádvoří.

V místnosti 06, situované v severovýchodní části paláce, byl odkryt prostor o rozměrech 3,4 m x 5,4 m. Pod vrstvou stavební suti o síle 1,3 – 1,4 metru se

zde nacházela část unikátně zachovaného interiéru jedné z místností starého gotického paláce. V rámci radikální renesanční přestavby došlo v 16. století k rozebrání staršího objektu, na jehož základech vznikl nový palác v rozsahu přibližně takovém, jak jej známe dnes. Starší architektonické pískovcové články jako ostění portálu a krakorce byly po vybourání vhozeny na podlahu místnosti a následně zasypány tunami stavební suti. Za pozoruhodné lze označit dochované fragmenty původních barevných nátěrů na povrchu architektonických článků. Zastoupena je černá, bílá a červená barva. Tento jedinečný nález nám umožňuje vytvořit si názornou představu o finální výtvarné úpravě zdejších interiérů.

Pokračování na straně 13

Pískovcové architektonické články nalezené v úrovni podlahy místnosti pod zásypem stavební suti navezené během přestavby

Detail části pískovcového dveřního ostění se stopami černobílé malby

Dochovanou podlahu původní místnosti tvoří čtvercové oxidačně pálené dlaždice. Dlažba byla na jihozápadní straně porušena založením obvodové zdi renesančního paláce, na straně jiho-východní založením příčné zdi oddělující stávající místnost 05 a 06. Na povrchu zdi archeologicky odkrytého interiéru se dochovaly tři vrstvy gotických omítek, z nichž nejstarší nese na několika místech reliktů malované výzdoby. Za unikátní lze považovat zbytky heraldické výzdoby. Jde o nakoso umístěný erb, který je barevně dělen na několik polí. Případné určení, kterému rodu by mohl erb náležet, bude předmětem dalšího výzkumu. V rámci hradů Olomouckého kraje jde o zcela výjimečný doklad vysoké úrovně středověké architektury, který pochází z archeologického kontextu.

Autor článku u stěny s dochovaným erbovním znamením umístěným na nejstarší vrstvě omítky v odkryté části místnosti

Gotická brána do minulosti

To platí rovněž o nálezů v sousední místnosti 05, kde byl pod stávající betonovou podlahou a vrstvou stavební suti odkryt téměř neporušený pískovcový portál, jehož profilovaná ostění se na obou stranách dochovala do výšky 1,8 m. Původní šířka tohoto velkolepé pojetého vstupu do starého gotického paláce činila 3 m. V rámci pozdějších stavebních úprav byl tento monumentální vstup zúžen na šířku 1,2 m a nakonec zcela zazděn.

Profilované ostění gotického pískovcového portálu odkrytého pod současnou podlahou renesančního paláce

Středověké Pompeje dolního Pobečví

S trochou nadsázky lze říci, že se nám podařilo objevit hrad pod hradem, tedy části gotických místností východního paláce z doby pánů z Kravař. Díky radikální renesanční přestavbě, během níž došlo k zasypání některých původních místností stavební suti, se zakonzeroval původní stav jejich interiéru.

Pokračování na následující straně

Pozdně gotické reliéfně zdobené kamnové kachle

V horní části zásypu místnosti byl nalezen rozsáhlý soubor zlomků pozdně gotických reliéfně zdobených komorových a římsových kachlů.

Soubor zlomků pozdně gotických reliéfně zdobených komorových kachlů s erbovními znameními panů z Kravař a Kostků z Postupic

Jejich vznik lze datovat přibližně do roku 1500. Jde o kachle s heraldickými motivy. V prvním případě se jedná o vzácné exempláře kachle s erbovním znaméním panů z Kravař, který představuje zavínutá střela. Jde o stylizaci zápalného šípu s navázaným pruhem látky.

Komorový kachel s erbovním znaméním panů z Kravař

Kolem erbu jsou umístěny palmety lemované pásy nesoucími gotický nápis: Falessna.slawa.a.marna.krasa.zena.bo geczi.se.Boha. Dle výkladu předního moravského historika Dalibora Janiše se jedná o text ze Starého zákona, z knihy Přísloví. V ekumenickém překladu zní: Klamavá je líbeznost, pomíjivá krása, žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály.

V druhém případě jde o části kachlů s heraldickým motivem Albrechta Kostky z Postupic. Erbovní znamení tvoří hrábě umístěné ve štítě, nad kterým se nachází klenot v podobě vlčí hlavy s obojkem. Několik zlomků římsových kachlů s vrcholovým cimbuřím nese reliéfní nápis MARIA představující náboženský motiv. Nalezené kachle lze na základě analogií z jiných lokalit v České republice datovat kolem roku 1500. Vznikly tedy v době, kdy hrad vlastnil Vilém z Pernštejna. Byl to s velkou pravděpodobností on, kdo nechal na objednávku zhotovit tyto luxusní kamna s erbovními znameními předchozích šlechtických rodů, které hrad roněž vlastnily.

Luxusní kachlová kamna před staletími nejen hrála ale zároveň odrážela vkus a finanční možnosti svého majitele

Během letošního výzkumu se prozatím podařilo získat unikátní soubor částí pozdně gotických, renesančních až raně barokních reliéfně zdobených komorových kachlů, které byly součástí kamen, jimiž byly vytápěny jednotlivé místnosti paláce ve 2. polovině 15. století až 2. polovině 17. století.

Podoba a styl výzdoby kachlových kamen podléhaly v průběhu času změnám vkusu a také soubodobým dobovým trendům, takže s výměnou majitelů hradu docházelo nezřídka k obměně in-

Pokračování na straně 15

teriérů a výměně starého vybavení za nové. V archeologických situacích odkrývaných na hradě Helfštýně mají právě kamnové kachle početné zastoupení a setkáváme se s velmi pestrými škálami fragmentů z různých období. Kachlová kamna plnila nejen svůj primární účel, tedy vyhřát studené místnosti helfštýnského paláce za chladných zimních dní, kdy se mrazivý severní vítr hnal od Oderských vrchů přes bečevskou část Moravské brány, ale zároveň měl jejich vzhled potěšit oko majitele a splňovat roli reprezentační.

Kachlová kamna z roku 1663

K nejmladším kachlům patří barokní zeleně glazované exempláře s heraldickým znamením jednoho z posledních vysoce postavených úředníků spravujících hrad. Tím byl podle iniciálů W.D.-S.V.Z. - Wolf Dietrich Světlík z Gzesu. Na kachli je umístěno rovněž jméno jeho ženy KATERSINA a vročení 1663.

Zlomky zeleně glazovaných barokních kachlů z roku 1663, nahoře s iniciálami správce hradu Wolfa Dietricha Světlíka z Gzesu a jménem jeho ženy Kateřiny

Právě do tohoto roku spadá obnova hradu na příkaz dvorní vojenské rady ve Vídni z obavy před tureckým vpádem.

Je libo něco k zakousnoustí

Ze zásypu pozdně středověkého suterénu zkoumaného v místnosti 02 v jiho-východní části paláce byl kromě velkého množství zlomků kuchyňské keramiky ze 2. poloviny 15. století získán početný soubor zvířecích kostí čítající několik tisíc kusů. Jde zejména o kosti tura, ovce, kozy a prasete. Tento soubor naznačuje, že masitá složka potravy byla v jídelničku soudobých elit obývajících helfštýnský palác, zastoupena v nemalém množství.

Soubor zvířecích kostí vyzvednutý ze zásypu pozdně středověkého suterénu v místnosti 02

Mincovní nálezy

Tým přerovských archeologů zajistil v úrovni zásypu místnosti za pomoci detektoru kovů rovněž čtyři stříbrné mince, které budou laboratorně ošetřeny a spolu s dalšími mincovními nálezy podrobeny numizmatické analýze. Počet nalezených mincí v rámci výzkumu paláce na Helfštýně se prozatím pohybuje okolo 100 kusů.

Nálezy v prostoru severní palácové terasy

Archeologický výzkum realizovaný

v souvislosti se zajištěním zbytku parkánové zdi při severovýchodním nároží paláce a dále s výkopem pro založení zábradlí v místě severní palácové terasy přinesl velké množství archeologických nálezů.

*Archeolog Zdeněk Schenk u zděného pilíře
odkrytého na severní palácové terase*

Z úrovně terénních vyrovnávek datovaných do poloviny 16. století se podařilo získat velké množství pozdně gotických částí luxusních reliéfně zdobených kamnových kachlů. Na zlomku jedné čelní vyhřívací stěny je patrná hlava s dobře propracovanými detaily, která byla původně součástí motivu anděla štítonoše.

*Hlava anděla, která byla součástí luxusního
kamnového kachle*

Tento a další obdobné nalezené exempláře pochází z tzv. rytířských kamen. Podle archeoložky Ireny Loskotové specializující se na problematiku pozdně

gotických kamnových kachlů můžeme v některých případech hledat analogie v prostředí uherského královského dvora, s nímž udržoval čilé kontakty Vilém z Pernštejna, který byl majitelem Helfštýna v letech 1474–1521. Z kovových artefaktů získaných prostřednictvím detektorové prospekce lze vedle ztrátových mincí vyzdvihnout především nález mosazného křížku s ukřižovaným Kristem.

*Mosazný křížek s ukřižovaným Kristem
nalezený na severní palácové terase*

Závěrem

V případě probíhajícího záchranného archeologického výzkumu se jedná o dosud nejrozsáhlejší akci v historii průzkumů hradu Helfštýna, především ve významu a počtu pozitivních archeologických situací a současně získaných archeologických nálezů, které ilustrují prostředí, v němž žili obyvatelé helfštýnského paláce v uplynulých staletích.

Svým charakterem se jedná o jeden z nejvýznamnějších archeologických objevů učiněných v areálu hradního objektu za posledních několik desetiletí, a to nejen v rámci Olomouckého kraje, ale v celé České republice.

LÁSKA NEJEN V UMĚNÍ

Ve čtvrtek 31. října bude v prostorách přerovského zámku v 17. 00 vernisáží zahájena stejnojmenná výstava mapující společnou cestu přerovských výtvarníků Evy Siblíkové a Jana Chmelaře jejich nejen uměleckým životem.

Kamil Lukeš

Eva Siblíková a Jan Chmelař tvořili nejen uměleckou dvojici, ale byli i životními partnery. Seznámili se již jako studenti na UMPRUM v roce 1947.

Eva Siblíková se narodila 7. června 1927 v Hradci Králové. Studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesora Aloise Fišárka monumentální malbu orientovanou na tapiserii. Ve stejném směru pak krátce pokračovala v Gobelínových dílnách Marie Hoppe-Teinitzerové v Jindřichově Hradci. V roce 1949 se provdala za výtvarníka Jana Chmelaře a na začátku padesátých let se spolu přestěhovali do Přerova, kde prožila zbytek svého života. Žádný z výtvarných oborů, s výjimkou gobelínů, k nimž nenašla v Přerově tvůrčí podmínky, neminula v životě bez povšimnutí. Věnovala se malbě, kresbě, grafice, knižní ilustraci, užité grafice i keramice. Své znalosti dokázala propojit do velmi sourodých celků, což využila zejména v koncipování výtvarně hodnotných interiérů.

Jan Chmelař se narodil 14. října 1924 v Horní Moštěnici. Dětství a mládí strávil ve Staré Vsi. Po absolutoriu přerovského gymnázia byl poslední dva roky války nuceně nasazen jako zámečník v Moravských železárnách. Později vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze, kde se v ateliéru Josefa Kaplického věnoval monumentální malbě se zaměřením na architekturu a sklářskou

tvorbu. Zároveň byl posluchačem filozofické fakulty, kam docházel na přednášky z dějin umění. Dvanáct let pracoval jako vedoucí oddělení propagace v Přerovských strojárnách, odkud byl v době normalizace propuštěn. Nejen v tomto, ale i v dalších obdobích se mimo jiné velmi aktivně věnoval grafickým návrhům plakátů a monumentálním mozaikám, vyráběným z materiálu získaném v kamenolomech na Přerovsku.

Ačkoli se oba navzájem ovlivňovali nejen v partnerském životě, ale i v tom uměleckém, jejich díla přesto zůstala svébytná a originální. V roce 2014 v Libosadě Malého Noe na Čekyňském kopci v Přerově dcera umělců Olga Taussingerová nechala slavnostně zasadit památeční lípu, která bude nejen připomínat umělecký pár Jana Chmelaře a Evy Siblíkové, ale také plnit přání lidem kteří si na ni přijdou sáhnout.

V letošním roce by manželé Chmelařovi oslavili platinovou svatbu, tedy neuvěřitelných sedmdesát let společného života. Osud jim to však nedopřál. Eva Siblíková zemřela v roce 2013 a Jan Chmelař ji přežil jej přežil o pouhý rok.

Zveme vás tedy k návštěvě výstavy, která vás provede světem tohoto mimořádného uměleckého i manželského páru.

Seznamte se s hrady v Posázaví

**Prosincový program Muzea Komen-
ského v Přerově zpestří přednáška
zaměřená na hradní lokality, které
naleznete především na středním to-
ku řeky Sázavy.**

Lubomír Vyňuchal

Při zaslechnutí slůvka Posázaví se některým jedincům může vybavit například známá dětská odrhovačka pánů Svěráka a Uhlíře z muzikálu „Ať žijí duchové!“, opěvující jistý dezert vyrobený z tvarohu a smetany. A co třeba legendární železniční trať „Posázavský pacifik“ s proslulým kamenným viaduktem u Žampachu, peřeje Stvořidla a řada vodáckých hospůdek, Foglarova Sluneční zátoka a Hoši od Bobří řeky, Haškova Lipnice a Národní památník odposlechu, trampské osady, písničky Boba Hurikána či bratrů Nedvědů, Sázavský klášter a legenda o svatém Prokopovi, Kácovský pivovar Hubertus...

Ačkoliv například Jan Nedvěd v písni Toronto opěvuje modravou řeku Sázavu, vodáci a trampové ji často nazývají Zlatá řeka. Pokud však očekáváte souvislost s dolováním zlata (Jílové u Prahy), musíme vás zklamat. Neoficiální název řeky má co do činění výhradně s barvou vody, kterou způsobuje odnášení jílovité půdy, o čemž se můžete přesvědčit zejména na jejím soutoku s Vltavou. Samotná řeka pramení na Moravě jako Stružný potok, který napájí rybník Velké Dářko. Od výtoku z rybníka se již říčka nazývá Sázavou a její celková délka činí 225,9 km. Naše putování po směru toku se zaměří především na lokality mezi městečky Světlá nad Sázavou a Týnec nad Sázavou, kde můžete navštívit nejméně desítku hradů (Ledeč nad S., Chřenovice, Kácov, Český Šternberk, Pirkštejn, Talmberk, Stará Dubá, „?“, Zbořený Kostelec a Týnec n. S.)

Český Šternberk, dobová pohlednice, 1921

V uvedeném výčtu záměrně chybí jedna lokalita. Dokážete sami doplnit správný název hradu, známějšího pod svým lidovým označením Hláška u Senohrab? V podstatě se jedná o hradní zříceninu, kterou všichni dobře známe, alespoň z našeho podvědomí. Stačí si vybavit některý z proslulých „pohlednicových“ obrázků malíře Josefa Lady. K motivu zříceniny, zachycené ve všech ročních obdobích, inspiroval umělce právě tento hrad, ležící nedaleko jeho rodných Hrusic. Ostatně jméno hradu figuruje také v české kultovní knize literárního žánru zvaného historická detektivka. Autorem románu, který nejprve vycházel roku 1940 časopisecky na pokračování v Lidových novinách a o rok později také knižně v nakladatelství Fr. Borový, byl Radovan Šimáček (1908–1982). Jednalo se zde o vyšetřování vraždy hradního pána a tradiční záhadu zamčeného pokoje jako místa činu. Již si vybavujete název oné knihy, jejíž děj se odehrává za vlády Jana Lucemburského? Každopádně dílo nestora tohoto žánru bylo opětovně vydáno již několikrát (např. Albatros 1968 a 1984, Vyšehrad 2012) a lze jej pořídit také ve formě audioknihy (Radioservis, a. s. 2018), kterou namluvil Pavel Soukup. Další nápovědou k názvu románu budiž fakt, že jeho součástí je letopočet, kdy se

Hláška u Senohrab, dobová pohlednice, 1910

tento fiktivní příběh odehrává. Na motivy knihy natočila režisérka Věra Jordánová v roce 1971 také stejnojmenný televizní film, kde v hlavních rolích excelovali Jaromír Hanzlík a Petr Kostka. O rok později byl děj zpracován Jiřinou Martínkovou do rozhlasové hry.

Nezbývá než prozradit správnou odpověď. Jedná se o román s názvem Zločin na Zlenicích hradě L. P. 1318. Jen pro zajímavost zmíníme, že uvedený letopočet znamená taktéž první písemnou zmínku o hradě (Pozůstatky Desk zemských I., predikát Oldřicha ze Zlenic /Ulricus de Zlenicz/). Hrad Zlenice byl založen na ostrožně nad pravým břehem Sázavy obtékané Mnichovickým potokem již kolem roku 1300. Jeho historie je velmi pestrá, ovšem v mnoha ohledech poněkud nejasná. Zejména co se týká jeho zániku v polovině 15. století, který zapříčinilo, jak nedávno prokázali také archeologové, poboření spojené s vojenským obléháním. Hradnímu jádru dominoval věžovitý palác, jehož torzo je dodnes nejvýraznějším prvkem zříceniny. Významným držitelem hradu ve 14. století byl Ondřej IV. z Dubé a na Zlenicích (asi 1320–1412/13), který sepsal Výklad na právo země české a působil jako nejvyšší sudí Českého království. Na svou dobu se dožil neuvěřitelného věku 92 let a jeho jméno najdete i v galerii dvaasedmdesáti osobností pod okny pražského Národního muzea. Zlenice také patří do

soupisu Máchových „Hradů spatřených“ a jeho obrázek, kreslený roku 1832 či 1833, nechybí ani v básnickově proslulém Černém sešitu. Koncem 19. století hrad kreslil malíř Karel Liebscher. V první polovině 20. století byla vydána řada pohlednic, které nezdídko, z důvodu rychlého zarůstání hradního vrchu, využily starších snímků. Za první republiky byly velice oblíbené reklamní sběratelské kartičky a barevný obrázek s kresbou F. Pařízka se stal součástí Kulíkovy Série hradů (Karel Kulík, pražská firma zaměřená zejména na dovoz koloniálního zboží, kávy a čaje).

Hláška u Senohrab, dobová pohlednice, 30. léta 20. století

Památku dnes vlastní obec Senohraby a spravuje Sdružení pro ochranu kulturního dědictví – Zlenice. Mimo zachrany hradu se jeho členové věnují také pořádání akcí pro veřejnost. Jedná se například o dětské dny, archeokempy, středověké řemeslné dílny a historický šerm. Mimo dobrovolného příspěvku je možné činnost sdružení podpořit i případnou koupí trička s logem hradu.

Hrad byl oblíbenou lokalitou předního českého kastelologa prof. PhDr. Tomáše Durdíka, DrSc. (1951–2012), který zde započal r. 1972 svoji dlouholetou kariéru. Na svém kontě měl bezmála pět stovek odborných studií a publikací, ovšem zájem široké veřejnosti si získal zejména jako popularizátor ochrany památek.

Dokončení na následující straně

Lipnice nad Sázavou, dobová pohlednice, 30. léta 20. století

Byl hlavním aktérem i autorem scénářů oblíbených televizních seriálů „Hrady obývané i dobývané“ a „Štítý království českého“. Jeho pracovní nasazení bylo nezměrné a širší aktivit zcela mimořádná, ovšem je třeba zdůraznit, že se v jeho případě rozhodně nejednalo o typ kabinetního vědce, který utíká do tichosti kanceláří, ba právě naopak. I přes zdravotní problémy se v rámci možností snažil o maximální fyzické nasazení a do svých posledních dnů pracoval v terénu. Při pozorné prohlídce hradního areálu můžete také mezi kořeny jednoho ze stromů objevit malý pomníček s portrétem, který všem návštěvníkům tohoto proslulého archeologa připomíná. Nechybí ani všeobsažný citát, jehož autorem je řecký básník Hesiodos: „Před svůj úspěch nesmrtelní bohové zařadili pot.“

Pirkštejn, dobová pohlednice, 1911

Asi by bylo na místě zmínit rovněž legendárního Durdíkova předchůdce, autora knihy Hrady, zámky a tvrze království Českého, Augusta Sedláčka. Ten v úvodu textu o Zlenicích píše: „Každý, kdo jel drahou z Prahy k Táboru, zajisté si rád vzpomněl na roztomilý obrázek, který se jemu jedoucímu od Senohrab k Čerčanům naskytl; obraz malebných zřícenin hradu Zlenického i s překrásným údolím Sázavským, kterýžto spatřil, když na malou chvíli vyjel z jednoho z četných průkopův téže dráhy. Není také týž hrad s okolím od žádné jiné strany krásnější a malebnější, než z této. Zlenický hrad založen byl na ostrohu mezi řekou Sázavou a potokem Hrušickým, který do ní pod hradem padá. Ostroh, jehož opyš se k ústí potoka volně sklání, zakladatel překopal tak, že jeho severovýchodní konec zůsta- ven pro hrad a oddělen od ostatní vyšší krajiny hlubokým a ve skále vytesaným příkopem tak, že se na této straně nebylo naprosto možno do hradu se dostat.“

Ledec nad Sázavou, dobová pohlednice, 30. léta 20. století

Přednáška doplněná dataprojekcí využije především fotografií aktuálního stavu hradních lokalit, které byly pořízeny zejména během letošních výprav. Malým zpestřením budou také snímky dobových pohlednic z první poloviny 20. století.

Vše se odehraje v úterý 10. prosince 2019 v 17 hodin v Korvinském domě na Horním náměstí. Na setkání s vámi se těší Lubomír Vyňuchal.

Tradiční Vánoce na přerovském zámku

V podvečer první adventní neděle 1. prosince 2019 bude v Muzeu Komenského v Přerově již po šesté slavnostně zahájena tradiční výstava „Vánoce na zámku“.

Šárka Krákorová Pajůrková

Už při samotném vstupu do muzea návštěvníci vnímají renesanční podobu přerovského zámku a spojují si jej především s rodem Pernštejnů, Žerotinů či Magnisů.

Letošní výstava „Vánoce na zámku“, pořádaná ve třech výstavních sálech ve II. patře přerovského muzea, si klade za cíl navodit atmosféru vánočních svátků v období vlády šlechty. Návštěvník výstavy tak bude moci od 3. prosince 2019 do 5. ledna 2020 shlédnout slavnostně vyzdobené zámecké interiéry s vánočními stromky a stoly prostřenými ke svátečnímu hodování tak, jako by se vznešení obyvatelé přerovského zámku na chvíli vzdálili. Navíc budou moci návštěvníci výstavy nahlédnout i do zákulisí vánočních příprav, a to v podobě zámecké kuchyně. K vidění budou nejrůznější formy na pečení, formičky, vykrajovátka a kuchyňské náčiní našich předků používané při přípravě štědrovečerního pokrmu. V rámci interiérů bude veřejnosti prezentována rovněž kolekce dobového slavnostního cínu, porcelánové servisy a sklo.

Nedílnou součástí výstavy je i tzv. Zbořilův betlém, který vznikl na objednávku přerovského muzea v letech 1997–2009. Název nese podle svého tvůrce, lidového řezbáře Bedřicha Zbořila. Betlém tvoří 129 figur, cca 30 cm vysokých, vyřezaných z lipového dřeva. Vánoční stromky budou tradičně nazdobeny originálními českými skleněnými baňkami z výrobního družstva Slezská tvorba Opava.

V rámci doprovodného programu k výstavě je pro veřejnost připraveno v prostorách přerovského zámku malování baňek, a to ve dnech 14. a 15. prosince 2019 od 9.00 do 16.30 hodin.

NOVOROČNÍ VÝSTUP NA HRAD HELFŠTÝN

Ani stále intenzivně probíhající stavební práce na Helfštýně nejsou důvodem k tomu, aby pracovníci hradu připravili své věrné návštěvníky o tradiční a velmi oblíbený novoroční výstup na hrad. Proto si nezapomeňte do nových diářů poznačit sobotu 4. ledna 2020, kdy se opět mimořádně mimo návštěvní sezónu otevrou brány hradu Helfštýna. Jednotné vstupné je 20 Kč.

Od 8.00 do 15.00 se na všechny těší Správa hradu Helfštýna a spolupořádající Klub českých turistů.

KALENDÁRIUM

neboli

CO VÁS MŮŽE ZAJÍMAT...

7. 10. od 17.00 **Houbařské pondělí.** Povídání Jiřího Polčáka o houbách, ukázky, vaření z hub a mykologická poradna. Vstupné 10 Kč. ORNIS.

11. 10. od 19.00 **Komorní koncert klasického dechového tria.** Komorní koncert Jiřího Šlégla, Bohumíra Šlégla a Jiřího Mackeho. Vstupné dobrovolné. Slavnostní zámecká síň města Přerova.

13. 10. od 9.00 do 17.00 **Moravský zemský pohár v 3D lukostřelbě.** Lukostřelecký klub Mrlínek pořádá závod ve střelbě na makety lovné zvěře. Více na www.helfstyn.cz. Hrad Helfštýn.

15. 10. od 17.00 **Sokolnictví. Historie a současnost.** Přednáška Tomáše Leskovjana o sokolnictví. Součástí budou i letové ukázky dravců. Vstupné 20 Kč. ORNIS.

18. 10. od 16.00 **Drátování – miska s keramickým lístkem a dřevěnými korálky.** Výtvarná dílna. Vstupné 350 Kč. Je třeba se přihlásit na tel. 581 219 910 kl. 12. Podrobné info na www.ornis.cz. ORNIS.

21. 10. **Prohlídka parku Michalov s průvodcem** v rámci Dne stromů. Sraz v 16 hodin u restaurace Michalov.

22. 10. od 17.00 **Falšování potravin – fenomén dneška?** Přednáška RNDr. Mirjany Koláčkové v rámci cyklu přednášek k výstavě Šejdiři a šizuňkové. Strípky z historie falšování potravin. Vstupné 10 Kč. Rytířský sál Korvínského domu.

26. 10. **Co se děje v lese?** Výcházka do městského lesa a povídání Vítu Navrátila o tom, co se s lesy děje. Odjezd linkovým autobusem v 11 hodin z nástupiště č. 20 v Přerově do stanice Lazničky – mlýn. Procházka lesem na Svrčově.

31. 10. od 17. hodin **vernisaž výstavy Láska nejen v umění.** Výstava představí tvorbu Evy Sibilíkové a Jana Chmelaře. Přerovský zámek.

1. a 2. 11. **Swap – výměnný bazar podzimního a zimního oblečení zdarma.** Pátek 17.00–19.00, sobota 9.00–12.00. (28.–31.10. příjem darů v budově ORNIS, možno i na místě.) CoWorking, Wilsonova 18, Přerov, 1. patro, vstupné 30 Kč.

7. 11. od 16.30 **Odpoledne u krmítka.** Hravě o přikrmování ptáků v zimě, výroba dřevěného krmítka. Přihlášky do 4. 11. na tel. 581 219 910 kl. 12. Podrobné info na www.ornis.cz. Vstupné 20 Kč za osobu a 100 Kč za 1 krmítko. ORNIS.

14. 11. od 17.00 **Jak se máte, ptáci?** Milé setkání s ředitelem České společnosti ornitologické Zdeňkem Vermouzkem nejen o úspěších v ochraně ptáků. Vstupné 10 Kč. Slavnostní zámecká síň města Přerova.

22. 11. od 16.00 **Sněhové vločky – fusing (spékané sklo).** Výtvarná dílna s Veronikou Matlochovou. Je třeba se přihlásit na tel. 581 219 910 kl. 12. Podrobné info na www.ornis.cz. Vstupné 350 Kč. ORNIS.

1. 12. od 18.00 vernisaž výstavy **Vánoce na zámku.** Přerovský zámek.

6. 12. od 16.00 **Šití sáčků na potraviny.** Dílna ekoporadny. Vstupné 100 Kč. Více info na www.ornis.cz. ORNIS.

10. 12. od 17.00 **Hrady v Posázaví.** Přednáška Lubomíra Vyňuchala. Vstupné 10 Kč. Rytířský sál Korvínského domu.

12. 12. od 17.00 tradiční **Vánoční setkání ornitologů.** ORNIS.

13. 12. od 16.00 výtvarná dílna **Plstění – výroba vánočních motivů na věnce.** Vstupné 300 Kč. Více na www.ornis.cz. ORNIS.

14.–15. 12. od 9.00 do 16.30 výtvarná dílna **Malování vánočních baněk pro veřejnost.** Více na www.prerovmuzeum.cz. Přerovský zámek.

22. 12. od 14.00 do 18.00 tradiční rozloučení s rokem – **Vánoční strom pro ptactvo.** ORNIS.

4. 1. 2020 od 8.00 do 15.00 tradiční setkání nejen milovníků turistiky – **Novoroční výstup na hrad Helfštýn.** Jednotné vstupné 20 Kč. Více na www.helfstyn.cz. Hrad Helfštýn.

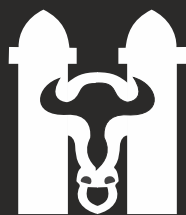
Ve dnech **24.–26. 12. 2019 a 31. 12. 2019–1. 1. 2020** je Muzeum Komenského v Přerově **pro veřejnost uzavřeno.** Ve všech ostatních návštěvních dnech se těšíme na setkání s vámi.

Změna programu vyhrazena.
Máte-li zájem dostávat nejen zpravodaj, ale i veškeré pozvánky na akce muzea elektronicky, požádejte si na info@prerovmuzeum.cz o zařazení Vaší emailové adresy do adresáře.
Takto Vám již nic neuteče!

KULTURA PŘEROVA

říjen–prosinec
2019

Prerovská vysokohorská turistika slaví padesátiny velkou retrospektivní výstavou v městské galerii

Každý rok života oddílu Vysokohorské turistiky mapuje rozsáhlá výstava se symbolickým názvem Padesát let VHT v Prerově, do 13. října 2019 hostující v Galerii města Prerova. Instalace vzdává hold přesné půl století trvající existenci volnočasového sdružení prerovských milovníků vysokohorských túr, zdolávání vysokých vrcholů a zajištěných cest.

K dispozici jsou k zakoupení pamětní turistické známky, nálepky a pamětní brožura. „Díky výstavním panelům se návštěvníci mohou kochat fotkami z celostátních nebo oblastních akcí, zavzpomínat na zahraniční výpravy, připomenout si dosažené vrcholy tatranské i zahraniční, dočíst se o vyškolených cvičitelích. Nechybějí tam získané výkonnostní třídy a odznaky, absolvované lyžařské, běžecké nebo ultra trail závody, legendární historky

a mnohé další,“ popsal strukturu informačních panelů současný předseda oddílu KČT VHT TJ Špartak Prerov Tomáš Beránek.

Podobné jubilejní výstavy mají své specifické kouzlo. „Prerované totiž velmi rádi vzpomínají a my jim to rádi umožňujeme. Obliba tohoto typu výstavních projektů, které nabízejí lidem listovat ve starých denících či hledat sebe nebo své známé na dobových fotografiích, stále více roste,“ uvedla vedoucí Galerie města Prerova Lada Galová. Podobnými projekty podle ní byly například loňské výstavy Padesát let zálesákem nebo Academic Jazz Band 60. „Letos hned po oslavě púlstoleté činnosti vysokohorských turistů zaplní galerii výstava věnovaná stoleté existenci prerovské knihovny,“ zve na další zajímavé toulky historií prerovských spolků a institucí Galová.

Nejbarevnější kavárna

PeťKafe je nejbarevnější kavárna v Prerově a možná i široko daleko. Můžete si sem zajít na kávičku Milani, limonádu, čaj i nějaký ten dezertík. Máme místnost, kterou si lidé mohou půjčovat pro své vlastní kurzy, workshopy, promítání, oslavy. Pravidelně promítáme dokumentární filmy z festivalu Jeden svět. Hosté u nás také naleznou tipy a informace o akcích pořádaných v našem okolí a nebo se mohou informovat o možnostech programu ERASMUS+. Máme knihovničku plnou časopisů, knih či her k půjčení, ale i bednu s hračkami pro nejmenší. A kde nás najdete? V Jiráskově ulici č. 10!

Velké lásky v malém hotelu

Bláznivá komedie Raye Cooneyho vypráví o tom, že ani člen vlády by si neměl nic začínat s vdanou sekretářkou. A pokud si vybere k záletům hotel, kde je i jeho manželka, a čínská obsluha mu navíc moc nerozumí, je to přímo katastrofa. Pak potřebuje spolehlivého tajemníka, který dokáže vyrobit takové alibi, nad kterými zůstává rozum stát. Pokud se do toho připlete puritánská poslankyně a podváděný manžel, je jasné, že v hotelu vypukne peklo. Ve spleťtých situacích zapříčiněných hned několika nevěrami, z nichž některé zasahují až do nejvyšších politických kruhů, bojují o svůj krk vlastně všichni aktéři.

Lukáš Vaculík, Mahulena Bočánová, Adéla Gondíková, Marcel Vašínska a další se na vás těší ve středu 9. října 2019 od 20.00 na prknech Městského domu.

IVAN HLAS TRIO V PŘEROVĚ

Klub Dlažka připravil pro hudební fajnšmekry další lahůdku. Ve čtvrtek 10. října vystoupí ve 20.00 v prerovském klubu Teplu skvělé Ivan Hlas Trio!

Ivana Hlase zřejmě znají i hudební analfabeti z filmu Šakalí léta. Hudební historie tohoto skvělého muzikanta je však více než bohatá. Namátkou můžeme připomenout jeho spolupráci s Yo - Yo bandem nebo Žlutým psem, jehož je spoluzakladatelem. V roce 1983 se rodí jeho vlastní skupina Nahlas. Po definitivním rozpuštění Nahlasu v roce 1995 hraje v uskupení s názvem Ivan Hlas and His Boys.

Na vyjmenování veškeré Hlasovy rozsáhlé hudební činnosti zde není prostor, čili přeskočíme do roku 2005, od něž se již datuje bohatá koncertní činnost tria Hlas-Nejezchleba-Kovács, které vystoupí právě v prerovském klubu Teplu.

Druhý z tria, Jaroslav „Olin“ Nejezchleba, vystudoval hru na violoncello na brněnské Státní konzervatoři ve skupině Marsyas. Odtud přešel k Vladimíru Mišíkovi do Etc..., kde zůstal 18 let do roku 2003. S Vladimírem Miškem v té době hrával (a dosud hraje) ve volném akustickém sdružení Čunderground, s Petrem Kalandrou v jeho Blues Session, a spolupracoval s celou řadou dalších hudebních osobností. V současnosti je kromě působení v Triu Ivana Hlase frontma-

nem obnovených Blues Session.

Třetím do party je zpěvák a kytarista Norbi Kovács, rodák ze slovenské Šaly. V roce 1992 se přestěhoval do Prahy, kde, vedle pedagogické kariéry, spolupracoval s celou řadou kapel a interpretů. V současné době kromě koncertování s Hlasem a Nejezchlebou hraje také v kapele Lokomotiva a hostuje ve skupině PH 5.5. Vedle koncertování se věnuje také scénické a filmové hudbě.

Prerovští Hanáci okouzlili publikum v Daruvaru

Folklorní soubor Haná Prerov již více než pět desetiletí pečuje o lidovou tradici regionu. Jak prezentovali místní folklór za hranicemi naší republiky popíší v krátké reportáži dlouholeté členky souboru Petra Kopřivová a Marta Miková.

Ohlédneme-li se za letošním létem a našimi vystoupeními, určitě nepomenutelnou stopu v našich srdcích zanechala návštěva v chorvatském lázeňském městě Daruvar.

Zúčastnili jsme se Týdne české kultury, oslavy 100 letého působení České besedy Dolany (Doljany) a 75 let české školy v Daruvaru na pozvání České besedy. Po příjezdu do krásného městečka na nás čekal zástupce hostitele pan Tomislav, průvodce, tanečník a zpěvák místního českého folklorního souboru Holubička. Hned nás seznámil s místními poměry, tedy, že všichni si budeme rozumět, protože Češi si od samého začátku svého přesídlení, které probíhalo už od poloviny 18. až do konce 19. století, vybudovali mezi místními respekt, což dokazuje existence českých škol a působení českých spolků (besed) v celé oblasti.

Při našich vystoupeních jsme s diváky zažívali intenzivní pocit sounáležitosti. Mnohé lidové písničky si s námi notovali a také obdivovali bohatost našich krojů. Při předvedení pásma Hanácká svajba nastalo v sále hluboké ticho. Krása sólové-

Vedoucí souboru MVDr. Tomáš Barbořík a mladá sólistka Pavlína Minaříková

ho zpěvu při čepení nevěsty byla pro diváky obzvláště dojmavá. Na nás zas silně zapůsobila jejich potřeba pečovat o tradice předků, zachovávat je a dál je rozvíjet. Přesvědčili jsme se o tom také při vystoupení

daruvarského souboru Holubička, který možná, věříme tomu, bude už příští rok k vidění v Prerově na 14. ročníku festivalu V zámku a podzámčí.

(pk-mm)

Premiéra filmu Pláč svatého Šebestiána

Teprve druhou republikovou premiéru filmu Pláč svatého Šebestiána za účasti herců Filipa Kaňkovského a Zdeňka Vévody a režisérů Milana Cyroně a Tomáše Uhera uvede kino Hvězda.

Ve středu 16. října v 17. 30 čeká na filmové „fajnsmekry“ v kině Hvězda skuteční lahůdka.

Pláč svatého Šebestiána je zamýšlen jako hravý historický film s badatelckými rysy. Odehrává se roku 1348, kdy se Evropa potýkala s dosud největší morovou epidemií. Záměrem díla je usilovat o co nejautentičtější zpodobnění středověku a vytvořit specifický symbolický prostor, v němž budou představy, sny a kulturní archetypy stejně hmatatelné jako bytosti a předměty. Přispěje k tomu i specifické zasazení děje do dvou prostředí: tvrze v první polovině snímku a lesa v polovině druhé. Tvrz představuje pravidla a jistotu, les naopak labyrint, nejistotu a neustále přítomné nebezpečí. „Tento film je můj první celovečerní debut s profesionálními herci. Natáčeli jsme rekordních 17 dní v exterié-

rech Zlínského a Moravskoslezského kraje – například v Lednicko-valtickém areálu, v archeoskanzenu Modrá, v tvrzí Kúrovice, a nebo na zříceninách hradu Lukov či Vikštejn. Jsme rádi, že náš snímek můžeme nabídnout i prerovskému publiku, které ho uvidí teprve jako druhé v republice,“ uvedl režisér a scénárista Milan Cyroně. Mor ve filmu funguje jako zdroj ohrožení, které vytváří mezní situace. Vlastním tématem snímku je (zvláště dnes aktuální) rasová a náboženská nesnášenlivost, především ale nenávisť vnímaná jako stav, v němž lidé ničí sami sebe.

Kromě Filipa Kaňkovského a Zdeňka Vévody se na snímku herecky podíleli také Ondřej Malý, Ján Smolka, Matouš Ruml, Kamila Janovičová, Tereza Rumllová, Pavla Dostálová, Zdeněk Julina, Martin Sítek a další. (svam)

Knihovna letos slaví a bude i křtít!

V letošním roce slaví Městská knihovna v Přerově 100 let od svého založení v roce 1919.

Oslavy vyvrcholí na podzim, a to výstavou v Galerii města Přerova, která detailně zmapuje stoletou historii přerovské knihovny od samotných počátků až do současnosti. Výstava bude zahájena slavnostní vernisáží ve čtvrtek 17. října v 17.00 hodin a ke zhlédnutí bude k dispozici zájemcům až do neděle 17. listopadu.

V době trvání výstavy bude mít knihovna na programu také dvě autorská čtení, během nichž stihne pokřtít dva zbrusu nové knižní tituly. Jako první představí svou v pořadí devátou knihu s názvem *Začátek* přerovská autorka psychologických detektivek Lenka Chalupová. Na setkání s touto vyhledávanou spisovatelkou se mohou příznivci jejích příběhů těšit v úterý 5. listopadu od 17.00 hodin ve Výstavní síni Pasáž. Hned v dalším týdnu pak mezi Přerovany zavítá spisovatelka společenských románů a psycholožka Klára Janečková. Ta má na svém kontě již jedenáct úspěšných knih a tu nejnovější, nazvanou *Vítěz*, po-

Známa přerovská spisovatelka Lenka Chalupová v Muzeu Komenského v Přerově

křtí na besedě se svými čtenáři ve čtvrtek 14. listopadu v 17.00 hodin přímo v prostorách Galerie města Přerova. Samozřejmě součástí obou autorských čtení budou také

závěrečné autogramiády, takže si zájemci mohou donést vlastní knihy k podepsání.

(pk)

Umělci čistého srdce vystavují v přerovské Pasáži

Výstava drobnou sondou do sbírky Pavla Konečného představí až do 8. listopadu 2019 čtyřicet originálních spontánních tvůrců od nás i ze zahraničí.

Sběratel Pavel Konečný (1949) se narodil v Holici u Olomouce. Na přelomu 60. a 70. let vystudoval filozofickou fakultu Univerzity Palackého, poté působil jako vedoucí a dramaturg Divadla hudby v Olomouci a byl ředitelem územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu tamtéž. Od 70. let se zajímá o umění autodidaktů, jejichž autentické výtvarné projevy sbírá. Výběr z jeho rozsáhlé sbírky byl představen například v Mu-

zeu umění v Olomouci, Muzeu Montanelli v Praze a dalších. Jednotlivá díla z tohoto souboru, čítajícího okolo pěti set děl, bývají rovněž pravidelnou součástí významných výstav art brut. Mimo to pravidelně organizuje výstavy spontánních autorů, vydává ediční řadu *Marginálie*, občas publikuje v periodikách jako je *A2*, *Art & Antiques* nebo *Krok* a každoročně v Olomouci pořádá filmovou přehlídku *Art brut film*.

Pavel Konečný je sběratel naivního, lidového a umění art brut od začátku 70. let. Jeho sbírka zahrnuje stovky děl od autorů z Moravy, Čech, Slovenska nebo Itálie. Na výstavě je celkem zastoupeno více než čtyřicet spontánních tvůrců. Návštěvníci uvidí jak díla již známých autorů (Zemánková, Marková, Semerák, Wertheimer, Schmidtová) etablovaných i na evropské úrovni, tak díla neznámých nebo méně známých tvůrců (Mráček, Diviš, Skalická, Frélich, Kurfürst aj.), kteří prozatím ještě vůbec nevystavovali nebo vystavovali velmi sporadicky. K vidění jsou díla autorů z České republiky, Slovenska, Polska, Itálie, Francie, Německa, Belgie, Thajska. Mezi zvláštnosti výstavy jistě patří první setkání obrazů výtvarníka Václava Beránka a La Inthonkaew, tématicky propojených možným telepatickým zřením jednoho z tvůrců.

(mj)

Přijďte a oslavte s námi den turistických informačních center!

Nejen informace o dění ve městě a okolí, ale i regionální pochoutka nebo drobný dárek

V rámci Světového dne pro rozvoj informací vyhlásila A.T.I.C. ČR 24. říjen 2019 poprvé za Den turistických informačních center České republiky. Městské informační centrum Přerov se v tento den rovněž zapojí do akce a při své návštěvě informačního centra se můžete těšit

například na drobný dárek v podobě regionální pochoutky nebo turistického suvenýru. Pro děti je nachystaný vědomostní kvíz o Přerově a za odměnu obdrží balónek. Proto srdečně zveme širokou veřejnost, aby se v tento den přišla do infocenter na naši činnost podívat.

Zpravodaj Muzea Komenského v Přerově
s přílohou Kultura Přerova
má pro vás
vždy v dostatečném množství

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajišťuje činnost
spojenou s turistickým ruchem
v Přerově a regionu

PROVOZNÍ DOBA

pondělí–pátek: 8.00–17.00
sobota (1.4.–31.10.): 8.00–12.00
sobota (1.11.–31.3.): zavřeno

Štístko a Poupěnka

Pro potěšení nejmenších zavítají v sobotu 26. října 2019 do sálu kina Hvězda oblíbení motýlek Štístko a víla Poupěnka. Ve zbrusu novém představení se dostanou do pohádkového lesa, natrefí na skřítku Tik Taka, naučí Pyšnou princeznu kouzelná slůvka, pomůžou Karkulec, aby jí nesežral vlk, potkají Jeníčka a Mařenku, budou si hrát na Pejška a Kočičku a dokonce jim bude plnit sny Zoubková víla. Představení začíná v 15.00 a je vhodné pro děti od dvou let.

PROMÍTEJ I TY! My promítáme již třetí sezónu!

Každý měsíc promítáme v Petkáfe od 18.00 dokumentární film z festivalu Jeden svět.

Promítej i ty! je platforma, díky které můžete zdarma a legálně promítat kvalitní dokumentární filmy — a to buď sami pro sebe, nebo širšímu publiku. Za Promítej i ty! stojí festival Jeden svět, největší přehlídka dokumentárních filmů o lidských právech na světě.

16. října PIRÁTIZACE SALÉ

Na pozůstatcích někdejší pirátské pevnosti v marockém Salé vyrostla úplně jiná stavba — cirkusový stan. Utočiště tu našla první marocká cirkusová škola, která poskytuje alternativní vzdělání mladým lidem s pohybovým talentem. Česta ke svobodnému uměleckému vyjádření je pro ně nejen cestou k profesionální umělecké kariéře, ale i k nezávislosti a svobodě.

6. listopadu SLYŠET OČIMA

Rakousko je jedním z mála států, který uznal znakový jazyk jako další oficiální řeč pro svou zemi. I přes možnosti tlumočení se však situace tamní neslyšící komunity nedá považovat za ideální. Neslyšící politička Helene Jarmer, jedna z postav snímku, se to snaží změnit. Mladí neslyšící manželé Hagerovi přemítají, do jaké míry nedoslýchavost ovlivní život jejich čerstvě narozeného syna Emila. Studentka Ayse se snaží zvládnout vstup do svého prvního zaměstnání. Observační doku-

ment zachycuje střípky ze životů několika neslyšících a zaměřuje se přitom na sílu a barevnost paralelního světa znakového jazyka.

4. prosince KRAJINA V TÍSNI

Vzpomínky na povodně před několika lety odešly s velkou vodou a dnes spíš Česko řeší problém sucha. Nový film z produkce Člověka v tísni ukazuje, jak spolu obojí souvisí. Bleskové záplavy i vysychání krajiny jsou projevem proměny globálního klimatu i důsledkem našeho zacházení s přírodou. Film zdůrazňuje dlouhodobý a dalekosáhlý důsledek špatného nakládání s českou krajinou. Jedná se o mezigenerační dialog akcentující dopad našeho jednání na životy našich dětí. Kombinuje výpovědi odborníků, záběry aktuálních problémů i animované sekvence.

8. ledna KREV V MOBILECH

Napadlo vás někdy, že se ve vašem mobilu mohou skrývat vzácné minerály potřísněné krví obětí války v Demokratické republice Kongo? Dánský režisér Frank Piasecki Poulsen své pátrání začíná na Světovém mobilním kongresu v Barceloně. Ke svému zjevení zjišťuje, že mu žádný z výrobců nemůže zaručit, že právě jeho mobilu nemají s neletostnou válkou o naleziště minerálů v Demokratické republice Kongo nic

Pokračování na straně 5

Dokončení ze strany 4

společného. Vypráví se proto na místo činu a po náročné cestě se dostává do jednoho z největších dolů v regionu v konžské Bisie. Dětská práce, prostituce nezletilých dívek, smrt zavalením a přestřelky mezi členy místních gangů jsou zde každodenní realitou. Stejně jako všudypřítomná korupce v celé Demokratické republice Kongo.

S celým projektem se rozloučíme 5. února promítáním filmu **BOHOVÉ Z MOLENBEEKU**. Poetický film o přátelství tří dětí uprostřed bruselské čtvrti Molenbeek, místa soužití mnoha kultur a vyznání, které po teroristických útocích v Paříži a v Bruselu v roce 2016 získalo pověst lůžné islámského terorismu. Zatímco v ulicích se demonstruje proti terorismu a Evropa je ořešena, mysl chlapců nezaměstnává nic menšího než přemítání o Bohu a o božích. Existuje Bůh? A který je nejlepší?

Ke společnému sledování projekce vás srdečně zvou Petra Svobodová a Anna Sypenová.

PROMITEJITY.CZ

Jarda Samson Lenk

Koncert oblíbeného folkového písničkáře Jaroslava „Samsona“ Lenka je připraven v přerovském klubu Teplo na úterý 15. října od 19.00. Lenk je nejen osobitým hudebníkem a zpěvákem, ale také úspěšným producentem a tvůrcem hudby i textů k dětským televizním večerům. Prosadil se rovněž jako moderátor – je dvorním moderátorem slovenského festivalu „Lodenica“ v Piešťanech, „Slunce“ ve Strážnici a festivalu „Trampský širák“ ve Štokách u Jihlavy.

V různých sestavách a sdruženích působí jako sólista či producent již téměř půlstoletí.

Rytmus v srdci? Rytmus v Městském domě!

Velkolepý projekt plný irského tance, stepu, podmanivé hudby, světelných efektů a kostýmových převleků

Dívákům všech věkových kategorií přiveze do Městského domu úspěšný slovenský taneční soubor Merlin nový program **RYTMUS V SRDCI**, který nabízí to nejlepší ze současného moderního irského tance. V romantickém renesančním příběhu, odehrávajícím se v kulích podmanivé irské hudby, se něžná láska postaví nástrahám všudypřítomného zla. Tato dynamická show nadchne milovníky tance poutavým příběhem, taneční virtuozitou, strhujícím rytmem a působivou výpravou.

Soubor Merlin se tanci věnuje již více než 20 let. Tanečnice si vychovává ve vlastní taneční škole už od 3 let a v současnosti má kolem 170 žáků. Tanečníci studují tanec komplexně a velký důraz se klade na jevištní projev. Irský tanec je velmi blízký slovenskému naturelu, hlav-

ně svou melodikou písní a strhujícím rytmem irského stepu. Proto je irský tanec na Slovensku velmi populární a slovenští tanečníci velmi žádaní. Merlin při svých vystoupeních využívá i rozsáhlé vlastní profesionální jevištní, světelné a zvukové zabezpečení. Také díky tomu se může pochlubit celou řadou úspěšných tanečních projektů. Namátkou připomeňme *Mystery Of The Dance*, *Celtic Energy* nebo *Love In Flames*, se kterými absolvoval více než tisícovku představení po celé Evropě.

Přerovské vystoupení této špičkové skupiny můžete vidět ve čtvrtek 19. října od 19.30. Cena vstupného je, dle místa, 350 Kč, 320 Kč a 250 Kč. Vstupenky je možné zakoupit v Informačním centru na náměstí TGM v Přerově.

Jaký bude podzim v kině Hvězda

Prázdninové promítání pro děti i komentované prohlídky krytu

V době podzimních prázdnin od 28. do 30. října se mohou nejen děti těšit na speciální program. V **pondělí 28. října** bude v **10.00** promítán film „**Do krytů, Přerově!**“ a po něm jsou dále připraveny v **11.00**, **12.00** a ve **13.00** komentované prohlídky protiatomového krytu pod kinem. Místní jistě vědí, ale pro ostatní připomínáme - na tyto prohlídky je nutné si dopředu rezervovat vstupenky, jelikož počet osob je z kapacitních důvodů značně omezen. (Další prohlídky krytu jsou připraveny za stejných podmínek na **pondělí 11. listopadu 2019.**)

V rámci programu **PRÁZDNINY V KINĚ** se můžete těšit v **úterý 29. října** v **10.00** na promítání nové české pohádky **Hodinářův učeň** a v **15.30** pak na příběh **Zloba: Královna všeho zlého** s Angelinou Jolie v hlavní roli. Ve **středu 30. října** je od **10.00** připravena projekce animované komedie **Prince Krasoň** a na odpoledne, od **15.30**, pak animovaný dobrodružný snímek **Playmobil** ve filmu.

Pro bližší informace o dění sledujte webové stránky kina Hvězda, jelikož se již nyní můžete těšit také na bohatý vánoční program!

Zpravodaj Muzea Komenského v Přerově s přílohou Kultura Přerova získáte zdarma také ve VINOTÉCE U HANAČKY (Přerov, Pivovarská 1)

PŘEROVSKÝ JAZZOVÝ FESTIVAL

Největší kulturní událost přerovského podzimu!

Podzim je v Přerově již tradičně ve znamení jazzu. Hlavní část již 36. Československého jazzového festivalu proběhne od čtvrtka 24. do soboty 26. října 2019.

V Městském domě se hrála jazzová hudba již v roce 1926. O čtyřicet let později zazněly první tóny programu Československého amatérského jazzového festivalu a tak vznikla tradice, která trvá již více než 40 let. Za vším stála v roce 1965 nepočetná skupinka nadšenců, pod jejíž záštitou tento festival vznikl. První odborná porota festivalu nasadila náročná kritéria hodnocení a vytvořila tak pro přerovské soutěžení prestižní prostředí. Po devíti přerovských ročnících nastaly problémy a festival se po završení desetileté tradice stěhoval do Kroměříže. Až po jedenáctileté přestávce, v roce 1985, se jazzoví hudebníci vrátili do Městského domu v Přerově. Pozměněn byl název festivalu na „Přerovský jazzový festival“, který znovu získal svůj věhlas. V roce 1993 byl založen Nadační fond Přerovského jazzového festivalu. Tři roky poté nastala poslední změna v názvu, kdy se uskutečnil „Československý jazzový festival“ a pod tímto jménem se konají festivaly dodnes.

Ve čtvrtek 24. října sál Městského domu na úvod rozezná **Jan Hasenöhrl** a představí osmičlennou skupinu sólistů **The Loop Jazz Orchestra**. Její projekt **Jazz On Screen** (Jazz na stříbrném plátně) je logickým vyústěním dlouholeté spolupráce s tvůrci filmové hudby. Ve programu zazní hudba z filmů *Tři dny Kondora*, *Mo Better Blues*, *The Look of Love*, *Poslední tango v Paříži*. Výtah na popravistiště, *Mission: Impossible* atd. Autorem aranžmá, ve kterých je míra improvizace v citlivém poměru s tématy, je přerovský rodák a klávesista Vítek Pospíšil, jehož partnery jsou vedle trumpetového leadera Jana

Kapela Monkey Business vystoupí v rámci festivalu na závěr čtvrtletního programu

Hasenöhrla kytarista **Lukas Chejn**, basista **Tomáš Uhlík**, saxofonista **David Farek**, perkusista **Camilo Caller**, bubeník **Ondřej Pomajsl** a skvělá zpěvačka **Lucie Víšková**.

Současný hudební projekt dalšího účinkujícího - vystoupí **Juraj Griglák & Company feat** - je slovensko-americkou fúzí. Vedle legendárního amerického bubeníka **Poogie Bella**, vyhledávaného hráče a producenta s multižánrovým přesahem, kapelu doplní vynikající newyorský saxofonista **Chris Hemingway** a slovenská klávesová jednička **Eugen Vizváry**.

Závěr večera bude patřit **Monkey Business**. Kapela svou první desku vydala v roce 2000 a od té doby jsou „Mankáci“ stálíci domácí klubové i festivalové scény, která dokáže spolehlivě roztančit každého, kdo se ocitne v dosahu jejich skvělých vystoupení. Původní zpěvačku **Tonyu Graves** přednedávnm nahradila **Tereza Černochová** a kapela hraje ve složení **Roman Holý**, **Matěj Ruppert**, **Ondřej Brousek**, **Olda Krejčoves**, **Martin Houdek**, **Pavel Mrázek** a již zmiňovaná **Tereza Černochová**.

Páteční večer zahájí Lukáš Oravec Q feat. Danny Grissett & Seamus Blake. **Lukáš Oravec** je ceněným slovenským jazzovým trumpetistou, skladatelem a producentem. Spolu s ním vystoupí saxofonista **Seamus Blake**, jeden z nejlepších saxofonistů současného jazzu a na piano zahraje **Danny Grissett** a doplní je **Marián Ševčík** - jeden z nejvlivnějších a nejvytíženějších slovenských bubeníků své generace. Na závěr, ale ne poslední v tělese je kontrabasista **Tomáš „Kaštana“ Baroš**, syn uznávaného trumpetisty **Julia Baroše**.

Jazz Dock Orchestra, který bude v pátečním programu jako druhý v pořadí, je moderním jazzovým big bandem, majícím za sebou téměř sedm let úspěšného fungování. Šestnáctičlenný soubor složený z předních vedoucích hráčů a hráček přináší orchestrální hudbu vycházející ze základů klasického big bandu. Těleso má dva zkušené umělecké vedoucí, trombonistu **Jana Jiruchu** a saxofonistu **Andyho Schofielda**, ale nebojí se ani významných zahraničních hostů (**Ben Wendel**, **Niels Klein**).

Pokračování na straně 7

Nesmírně talentovanou zástupkyní nové jazzové generace, jejíž vokální i saxofonová virtuosita je přirovnávána k největším z hvězd historie jazzu, konkrétně například k Elle Fitzgerald ve zpěvu nebo k Dexteru Gordonovi ve hře na tenor je **Camille Thurman**, jejímž vystoupením se páteční večer uzavře. Za svou nedlouhou kariéru už stihla koncertovat po celém světě a posbírat několik významných ocenění pro mladé umělce. V Přerově se představí v doprovodu italsko-americké sestavy MMT: Marco Marzola (kontrabas), Nico Menci (piano) a Darrrell Green (bicí).

Marta Kloučková

Zahájení **sobotního večerního programu** bude plně v rukou domácích interpretů – vystoupí **Marta Kloučková Q & David Dorůžka & Clarinet Factory**. Marta Kloučková je multižánrová zpěvačka, textařka a skladatelka působící na české jazzové scéně. Těžištěm její autorské tvorby je Marta Kloučková Quartet, jehož hudebníci patří k tuzemským all-stars. David Dorůžka studoval kompozici a hru na kytaru na prestižní americké Berklee College of Music. V New Yorku pak hrál s celou řadou významných jazzových hudebníků. Kvarteto Clarinet Factory samo sebe charakterizuje takto: „*Představte si*

hudební dílnu nebo laboratoř, do níž vám dodají trochu klarinetového umění, klasické hudební vzdělání, trochu ethna, jazzu a dejme tomu i minimalismu. Vy dodáte chuť improvizovat, nakoupíte nejmodernější elektroniku a technologie, pozvete zajímavé hosty a začnete zkoumat, tvořit a hlavně komunikovat s posluchači.“

Josefa Feča netřeba přerovskému publiku představovat. Rád proplouvá mezi různými hudebními směry; v okruhu jeho hudebního zájmu se nacházejí jazz, funk, pop, soul i folklor. Vystupuje s několika hudebními formacemi a jeho poslední hudební počín má název **Young Gipsy Generation**, kde se vedle Josefa Feča a bubeníka Martina Feča střídají tři mladí a talentovaní pianisté: Andrej Farkaš, Dominik Klempar a Drahoslav Bango.

Závěr letošního festivalu obstará hvězda současné mladé jazzové generace **Jamison Ross a jeho kapela**. Jamison Ross je americkým bubeníkem a vokalistou, magistrem hudby z Univerzity v New Orleans, jehož sametový hlas opravdu stojí za to slyšet. Koncerty tohoto rodáka z Jacksonville jsou povznášejícím mixem jazzu, R&B, soulu, gospelu a blues.

Vstupenky je možné zakoupit v Městském informačním centru na náměstí TGM.

Více informací na www.esjf.cz.

Co chystají do konce roku v knihovně?

8. 10. od 17 hodin povídání a autorské čtení se spisovatelkou Dankou Šárkovou **Jak se žije v jihovýchodní Asii**. (Učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36).

15. 10. od 17.00 **Indická numerologie**. Přednáška Jiřího Bartoně v učebně MěK v Přerově na Žerotínovo nám. 36.

21. 10. od 17.00 **Čaj o páté** – neformální posezení u čaje v knihovně v pobočce MěK v Předměstí, Hranická ul. 93/14.

29. 10. od 17.00 **Argentina, Chile a Patagonie** - cestopisná beseda s Jaroslavem Jarošem ve Velkém sále klubu Teplo Přerov, Horní nám. 9.

7. 11. od 8.00 do 17.00 **prodej vyřazených knih** v suterénu MěK v Přerově na Žerotínově nám. 36.

25. 11. od 17.00 **Čaj o páté** – neformální posezení u čaje v pobočce MěK v Předměstí (Hranická 93/14).

27. 11. od 17.00 **cestopisná beseda Aleny a Jiřího Márových**, Velký sál klubu Teplo Přerov, Horní nám. 9.

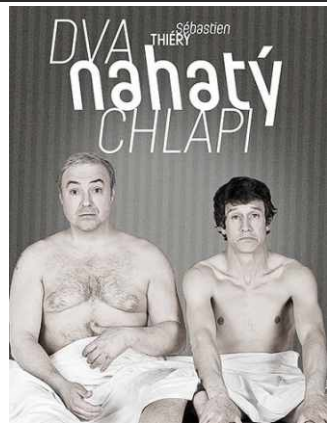
28. 11. od 17.00 **Léčba informací**, přednáška Marie Vilánkové v učebně MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36.

5. 12. od 8.00 do 17.00 hodin **prodej vyřazených knih** v suterénu MěK v Přerově na Žerotínově nám. 36.

Dva nahatý chlapi

Ve čtvrtek 31. října 2019 se od 19.30 můžete těšit do Městského domu na **Dva nahatý chlapy!**

Úspěšná bláznivá komedie kontroverzního francouzského autora Sébastiena Thierého. Seriozní advokát, věrný manžel a otec dvou dětí se jednoho dne probudí nahý v posteli se svým kolegou z práce. Ani jeden netuší, jak se do této situace dostali, manželka jednoho z nich však vymyslí způsob, jak zjistit pravdu. Ale ta je, jak se nakonec ukáže, skutečně pravdě hodně vzdálená... Hrají Martin Zounar, Martin Kraus, Martina Randová a Daniela Šinkorová.

Už máte nový kalendář na rok 2020?

Ve středu 13. listopadu proběhne v 17. hodin slavnostní zahájení výstavy fotografií přerovského fotografa Bohumila Kratochvíla, spojené s krtem nového městského kalendáře na rok 2020.

Bohumil Kratochvíl patří do skupiny nadšených amatérských fotografů, kteří svému koníčku zasvětili téměř celý dosavadní život.

Po studiích se přestěhoval do Přerova, kde žije více než čtyřicet let. Profesně působí jako pedagog v Základní umělecké škole Bedřicha Kozánka v Přerově.

Fotografii doslova propadl ve svých 13 letech. Začínal, jako stovky dalších, s nejlevnější fotografickou technikou. V oboru se vzdělával a vzdělává převážně jako samouk. V minulosti to byla především odborná literatura a fotovýstavy, v současnosti mu usnadňuje získávání potřebných znalostí nepřetržité množství publikací na internetu.

Jeho fotografie zachycují převážně českou a moravskou krajinu. Nevychýbá se však ani jiným žánrům, ze

kterých je třeba zmínit především dokumentární fotografii. Jako hudební pedagog zaznamenává také dění v kulturním světě.

Zhruba před dvěma léty začal publikovat své fotografie na sociálních sítích. Na facebooku vedle své stránky vytvořil další pod názvem „Přerovsko objektivem“, která má v současnosti téměř tisícovku sledujících. Oblibu mají u návštěvníků těchto stránek také detailní snímky zvířat a ptáků, žijících v městském prostoru.

Kalendář přerovských známých míst, ale i méně známých zákoutí je jeho dalším počinem v oblasti amatérské fotografie.

K dostání bude od čtvrtka 14. listopadu v Městském informačním centru v sadě obsahující nástěnný kalendář, stolní kalendář a kapesní kalendář.

CELLOWEEN

Rockový balet v podání mladých přerovských umělců.

V sobotu 2. listopadu si od 19.30 nenechte ujít premiéru jedinečného hudebně tanečního projektu přerovské kapely Arrhythmia a Moravské školy tance, který nemá v naší republice obdoby. Jedná se o propojení rockové hudby a moderního tance na klasické hororové téma Karla Jaromíra Erbena „Svatební košile“.

Celloween je tanec i hudba, život i smrt, metal i klasika, krása i horor. Na své přijdou jak milovníci klasického divadla a baletu, tak zarytí rockeři.

Projekt je ryze přerovskou záležitostí a všichni aktéři se na něm podílejí s obrovským nasazením a zápalem pro věc bez ohledu na to, zda se jedná o muzikanty, tanečníky, choreografa či technické pracovníky - zvukaře, osvětlovače nebo „kulisáky“. Zapomenout nelze ani na herce divadla Dostavník, kteří představení ožíví doprovodným slovem.

Pokud nestihnete přerovskou premiéru, můžete si počkat na pondělí 4. listopadu, kdy bude představení uvedeno v Městském domě v repríze, nebo sledovat, kde budou mladí umělci hostovat. To už za nimi ale budete muset do jiného města. 15. listopadu je přivítá Valašské Meziříčí, 16. listopadu Ostrava, 23. listopadu Prostějov a 30. listopadu Jeseník.

Popelka po padesáti letech na Cibulce

Letos uplyne přesně 50 let od premiéry televizního zpracování legendární pohádky Popelka s Evou Hruškovou v titulní roli.

Populární televizní a rozhlasový moderátor, publicista, bavič Aleš Cibulka a jeho hosté vystoupí v pořadu POPELKA NA CIBULCE. Tešit se můžete na představitelku první české filmové Popelky, herečku Evu Hruškovou a šarmantního herce a dabéra Jana Přeučila, kteří budou odpovídat na všetečné Cibulkovy dotazy.

Pro diváky, kteří dorazí do Městského domu ve středu 13. listopadu 2019 tedy čekají nejen populární hosté, ale i celá řada soutěží a mnohá další překvapení.

Vstupenky na představení v ceně 250, 200 a 150 Kč (dle místa v sále) si můžete zakoupit v Městském informačním centru na náměstí TGM v Přerově.

Svatomartinské je opět zde!

Svatý Martin patří mezi jednoho z nejpobulárnějších světců vůbec. Odhlédneme však tentokrát od katolické věrouky a pojďme se podívat, jak je to se sv. Martinem a vínem, ačkoli se to na první pohled může zdát nepatřičné.

Svatý Martin se skutečně do vinařských souvislostí dostal, a to díky zákonným normám Josefa II. z roku 1784, kdy jedna z jejich částí umožňovala všem pěstitelům prodávat své produkty bez zvláštní licence po určité dobu počínaje 11. listopadem. Tehdy sice nešlo zdaleka jen o víno, protože norma zahrnovala i další zemědělské produkty, nicméně i vinaři mohli od tohoto momentu začít „šenkovat“ svá vína. Víno z loňské sklizně se od dne svátku sv. Martina začalo označovat jako „staré“ a letošní víno jako „nové“. Tato tradice v německy mluvících zemích přetrvává dodnes.

Rozbití tradičních vinařských vazeb u nás zestátněním vinařských podniků a vyhnání německých rodin po druhé světové válce uštědřilo vinařským tradicím těžkou ránu. Ovšem někdy po roce 2000 dostal valtický vinař Jiří Kopeček nápad vyrobit speciální mladé víno k martinskému datu a nechal si registrovat ochrannou známku s názvem „Svatomartinské“. Jeho myšlenka se natolik zalíbila vinařské obci, až tuto značku zakoupil Vinařský fond, jež rovněž stanovil pravidla pro všechna vinařství, která pod ní chtěla své vína uvádět na trh. Striktní nařízení, které zapovídalo prodávat a rozlévat „Svatomartinské“ dříve než 11. listopadu, a které činilo ze dne sv. Martina skutečně svátek vína však v letošním roce doznalo jistých změn. Pod tlakem spotřebitelů, prodejců vín i vinařů samotných

je z rozhodnutí Vinařského fondu povolen prodej Svatomartinského vína již od pátku 8. listopadu. Zeptali jsme se, jak se k tomuto staví majitelka jedné z vyhlášených přerovských vinoték a milovnice tradice a folklóru Marta Miková z vinotéky U Hanačky v Pivovarské ulici: „*U mě si budou moci zákazníci zakoupit Svatomartinské víno v lahvích v souladu se závazným rozhodnutím Vinařského fondu již 8. listopadu a otevřít si je doma například u tradiční svatomartinské husy. Pokud budou mít ale zájem v mě vinotéce víno přímo ochutnat spolu s celou řadou svatomartinských dobrot, budou si muset skutečně počkat až do pondělí 11. listopadu 11 hodin a 11 minut, kdy k nám sv. Martin osobně na svém bělouši přijede.*“ Kdo chce, může si tedy víno koupit a my ostatní si počkáme na příjezd sv. Martina, abychom si těšením se na „mladé víno“ požitek z něj ještě více umocnili.

30let od „Sametu“

V rámci oslav třiceti let od začátku listopadové „Sametové revoluce“ je pro tento výroční den, neděli 17. listopadu, v Přerově připraveno několik svátečních oficiálních akcí. Na náměstí TGM se můžete od 16.30 těšit na vystoupení dechového orchestru Haná Přerov pod taktovkou kapelníka Františka Tkadce. O hodinu později, tedy v 17.30 se uskuteční pietní akt se zapálením svíček u pamětní desky na též náměstí a sváteční den završí od 18.00 slavnostní eku-
menická bohoslužba v kostele sv. Vavřince v Přerově.

Čarodějky v kuchyni

Kuchařky Dolly Biddleová a Isabela Lomaxová mají každá svou televizní kuchařskou show. Každá se orientuje na jinou kuchyni, ale obě na sebe neskutečně žárlí. Doslova se nesnáší kvůli konkurenci i kvůli dávnému hříchu z mládí. A právě těmto dvěma rivalkám je nabídnuta nová společná kuchařská show. Dokáží se během živého vysílání nezabít? A dokáží si odpustit? Uražky jsou pikantnější než připravované pokrmy, výpady ostrější než chilli paprika, atmosféra hustější než bešamelová omáčka... Kdo koho utáhne na vařené nudli? Je špikovací jehla dobrá zbraň? Co „dobrého“ si dámy naservírují?

To vše zjistíte v brilantní komedii kanadské autorky Caroline Smith v podání Sandry Pogodové, Michaely Dolinové, Vincenta Navrátila, Milan Duchka a dalších.

Představení má na programu Městský dům v Přerově v úterý 19. listopadu 2019 od 19.30.

Sum Cukrárna s tradicí

Wilsonova 4, Přerov Tel: 581 217 133

Oskar Petr a kapela Vzpomínka na Marsyas

V rámci 18. ročníku minifestivalu hudby a slova HUDBOSLOVENÍ vystoupí v přerovském klubu Teplo Oskar Petr s kapelou a koncertem zavzpomíná na slavné doby skupiny Marsyas. Program je postaven na směsi perel z prvního hudebního období Marsyas, jakými byly (a stále jsou) písně Žmrzlinař, Dívka z plakátu, Brímě, Hrnec, Dětský šaty, Slunce a déšť, Karolína nebo Větrm nech se vést a doplňuje je to nejlepší ze sólové tvorby Oskara Petra.

Jak v nedávném rozhovoru uvedl kapelník skupiny Ondřej Fencel: „Sestava z nedávných let a hlavně ty písně nám všem chybí, tak jsme rádi, že to dopadlo a scházíme se zase na pódiu s Oskarem. Bohužel už bez Zuzany Michnové, přirozeně tedy nehrajeme její písně, ale oskarovky, jichž je naštěstí také dost a jsou podobně krásné, plus já jako koření zpívám tři nesmrtelné písně Petra Kalandy. Oskar píše v životní formě, kapela krásně slape, trojhlasy ladí... moc nás to baví“.

Na koho se tedy můžete 21. listopadu 2019 od 20.00 v přerovském klubu Teplo těšit? Čeká vás Oskar Petr (kytara, zpěv), David Landstorf (bicí), Pepa Štěpánek (strunné nástroje), Matěj Belko (baskytara) a Ondřej Fencel (klávesy, zpěv, kytara).

Josef Dvořák – Čochtan vypravuje

Skvělý muzikál Jiřího Voskovce a Jana Wericha Divotvorný hrnec v osobitě úpravě nejslavnějšího českého „vodníka“ Josefa Dvořáka.

V komediálním příběhu, zasazeném do pomyslného jihoamerického státu Missitucky, hraje hlavní roli hrnec plný zlata. Jihočechem Josef Novák jej před odchodem z domova ukradne treboňskému vodníku Čochtanovi v naivní víře, že díky němu v Americe snadno zbohatne a své jediné dceři Káče zajistí bezstarostný život. A jelikož zmíněný hrnec má navíc kouzelnou moc splnit tři přání, není tu

nouze o překvapivé dramatické zápletky. V představení hrají Josef Dvořák, Karel Gult, Markéta Hrubešová, Stanislava Topinková-Forťová, Rostislav Trtík, Jan Burda, Jiří Veit, Blanka Tůmová, Vlasta Kahovcová, Lambrini Chaciosová a Nela Friebová.

Divadelní představení uvidíte na jevišti Městského domu v Přerově ve čtvrtek 28. listopadu 2019 od 19.30.

Mňága a Žďorp

A minifestival HUDBOSLOVENÍ pokračuje hned následující den po Myrsyas další hudební lahůdkou. V klubu Teplo zahraje 22. listopadu od 20.00 „valmezácká“ kultovní kapela Mňága a Žďorp. A protože *Nejlíp jím bylo*, když navštívili *Hodinový hotel* kde hrála *„Ve čtyři ráno Písníčka pro*

Tebe a na nebi svítil Měsíc, tak tedy *Spaste svoje duše a hurá na „Mňágu“*.

Spiritual kvintet

Čtvrtek 28. listopadu 2019 patří od 19.00 v klubu Teplo již legendární kapele Spiritual kvintet. Nejen tradičně kvalitní hudební zážitek spojený s perfektním výkonem fenomenální vokalistky Zdenky Tichotové, ale zejména skutečnost, že „Spiritual“ ohlásil na jaro 2020 definitivní ukončení své hudební činnosti, je více než pádným důvodem rozhodně si tento koncert nenechat ujít!

Zub za zub

Slavný detektivní příběh s komediální příchutí

Slavný autor detektivních románů Ed McBain nás uvádí zpět na 87. okrese v thrilleru plném napětí a neočekávaných zvratů. Na policejní stanici přichází žena, která přináší smrt – s lahví prudké výbušniny drží detektivy i náhodné příchozí jako rukojmí a čeká, až se na služebnu vrátí detektiv Steve Carella, kterému se chce pomstít za smrt manžela. Platí rčení „Okno za okno, zub za zub?“ Přijďte se v úterý 10. prosince 2019 v 19.30 do „Měšťáku“ přesvědčit, jak se nakonec tento případ rozřeší.

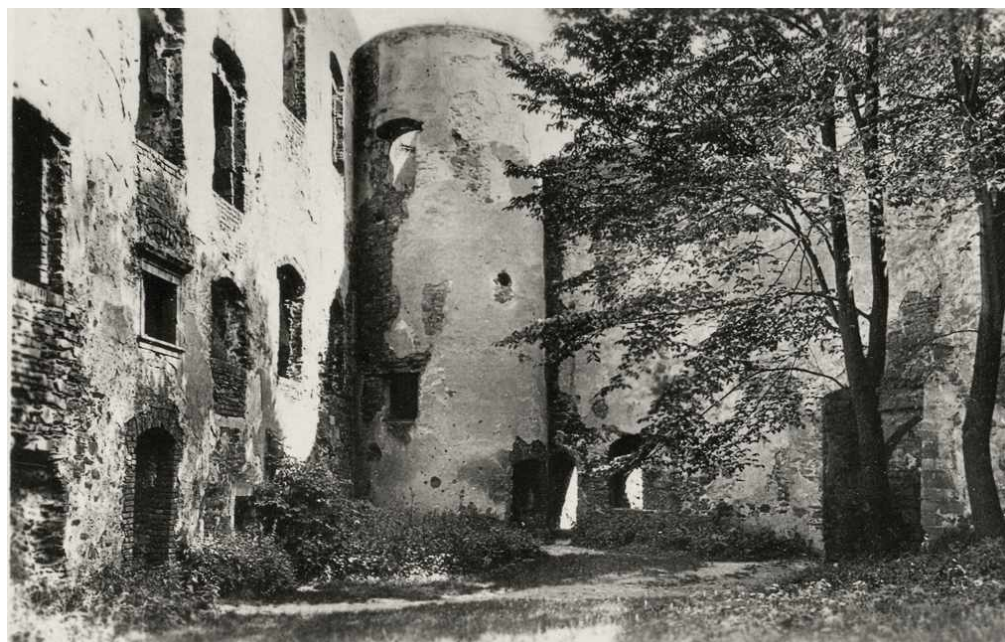
WOHNOUT a Civilní obrana

Hudební pecky letošního roku pokračují i v „Měšťáku“. V pátek 20. prosince 2019 si od 20.00 nenechte ujít jedinečný koncert oblíbené české kapely Wohnout, který je součástí turné k nové, recenzenty velmi pozitivně hodnocené desce Miss Maringotka. A jelikož jsou „Wohnouti“ i po dvaadvaceti le-

tech na hudební scéně stále stejně svěží, nebude jistě náhodou že „předskokany“ jim po celé koncertní turné zajišťuje mladá punk-rocková kapela „Civilní obrana“ z Čáslavi. Civilní obrana hraje od roku 2005, kdy spolu začala hrát parta spolužáků z průmyslovky v bývalém skladu civilní obrany.

HELTŠÝNSKÁ OHLÉDNU TÍ

Ze Žerotínova náměstí

Pohled, který nám nabízí snímek z 30. let minulého století, není jistě obyvatelům města neznámý. Při cestě ze Žerotínova náměstí do Kozlovské ulice nebo na Horní náměstí se s některými vyobrazenými stavbami mohou potkávat dodnes.

Petr Sehnálek

Leč neúprosný tok dějin zaúřadoval i zde, a tak si některé můžeme připomínat již pouze ze starých fotografií. Dominantou tohoto záběru byl již tehdy dům č. 211, který je dnes sídlem městské knihovny. Tuto krásnou vilu si nechal na jaře 1926 vystavět továrník Karel Příkryl, majitel dvou cihelen v Předmostí. K plnému dokončení novostavby došlo v roce následujícím. Vkusné plastiky, dodnes zdobící exteriér, vytvořil ve svém ateliéru akademický sochař František Mádle. Na místě Příkrylovy vily původně stával ubohý přízemní domek, v němž počátkem 20. století bydlel čalouník František Vobořil a poté obuvník Josef Fitz. Proti vile stojí obytný Ševčíkův dům s přilehlým nočním zábavním podnikem zvaným Dancing Roxy. Nejprve zde však bylo kino Orania provozované Ernestem Otáhalem, majitelem kinematografické licence, a Terezíí Ševčíkovou, majitelkou hostince na Horním náměstí 8. Objekt byl postaven v letech 1911 až 1912 dle plánu stavitele Jonáše. Kinematograf či též tzv. elektrického divadlo, stojící hned u kaple sv. Jiří, disponoval sálem o maximální kapacitě 112 osob. Původní licence E. Otáhala, který rovněž zakoupil veškeré technické zařízení kina, byla později přepsána na Marii Ševčíkovou, snachu Terezie Ševčíkové. V roce 1919 došlo k navýšení kapacity sálu na 175 sedadel. V roce 1921 vykazovalo kino čistý zisk 156 tisíc korun, nicméně jeho další osud byl zpečetěn rozvodem manželů Ševčíkových. Od roku 1922 sice Marie Ševčíková provozovala biograf s promítačem Janem Schindlerem, avšak záhy si bývalý manžel Rudolf Ševčík vynutil vyklizení pronajatých prostor a tím ukončení činnosti kina Orania v těchto místech. Poté se kino stěhovalo po různých provizorních „štacích“ až nakonec v roce 1927 zakotvilo v nové provozovně ve vlastní novostavbě na náměstí Svobody, kde později jako kino Oko vydrželo v činnosti až do 90. let. V uvolněných prostorech se místo kina zabydlel patrně výnosnější noční podnik, dobově zvaný dancing, provozovaný manžely Jeřábkovými. V obytném domě působilo rovněž nožířství Rajmund Hanzlík, na což ostatně upozorňuje vývěsní štít nad vchodem, a jedním z tehdejších obyvatelů byl kupříkladu vrchní oficiál ČSD Ludvík Nilius. Stavba domu s bývalým kinem zmizela z přerovského místopisu počátkem 70. let, když na jejich základech vyrostla nepřehledná budova závodního klubu Přerovských strojren. U cesty do Kozlovské ulice se nachází jedna ze čtrnácti transformačních stanic, přes něž tehdy Městské elektrické podniky rozváděly elektrický proud, vyráběný v elektrárně SME, po celém městě. Zcela vpravo je možno vidět dnes již neexistující domy, které stávaly na rozhraní Žerotínova náměstí a Kozlovské ulice. Nejbližší je to dům č. 31, v němž měl čalounickou dílnu Leopold Hejl a vedle sousední dům č. 33 s obchodem koloniálním zbožím Floriána Vyličila. Tyto budovy pak v asanaci ustoupily panelovému domu.

ZPRÁVODAJ MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, ŘÍJEN-PROSINEC 2019

Texty: Lada Galová, Radim Himmler, Lenka Chalušková, Josef Chytil, Marta Jandová, Marta Konířová, Andrea Kopečková, Šárka Krákorová, Pajůčková, Bohumil Kratochvíl, Kamil Lukeš, Svatava Měrková, Marta Miková, Pavel Ondřík, Jiří Polčák, Petr Sehnálek, Kristina Sehnálková a Zdeněk Schenk

Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově a KIS Přerov, sbírky SOKa Přerov, Bohumil Kratochvíl

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p. o., Horní nám. 7/7, 750 02 Přerov I – Město, Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno Ministerstvem kultury ČR pod zn. MK ČR E 21496. Příští číslo vyjde 10. ledna 2020. Změna uveřejněného programu vyhrazena!

V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p. o., budou pořizovány obrazové a zvukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p. o., nenese odpovědnost za záznamy pořizované a zveřejněné jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/img/muzeum/GDPR/2018_05_Informace_o_zpracovani_osobnich_udaju_web.pdf. Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.

